

**Saksanseisojakerho ry
Jalostustoimikunta**

**JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA
1.1.2011–31.12.2015**

**LYHYTKARVAINEN UNKARINVIZSLA
57**

Tämä jalostuksen tavoiteohjelma on laaja tietopaketti käsittelemästään rodusta kaikkien rodun harrastajien ja rodusta kiinnostuneiden käyttöön. Tavoiteohjelma on laadittu Suomen Kennelliitto r.y:n jalostustieteellisen toimikunnan mallirungon ja siihen liittyvien ohjeiden pohjalta. Jalostuksen tavoiteohjelma on käsitelty Saksanseisojakerho r.y:n vuosikokouksessa 2010, mistä on hyvissä ajoin tiedotettu rotujärjestön jäseniä jäsenjulkaisu Saksanseisoja-lehden joulukuun 2009 numerossa sekä rotujärjestön internet-sivuilla. Tämän jälkeen jalostuksen tavoiteohjelma on ollut rotujärjestön internet-sivuilla: www.saksanseisojakerho.fi kaikkien rodusta kiinnostuneiden tutustuttavana ja kommentoitavana hyvissä ajoin ennen vuosikokousta 2010. Vuosikokouksen roturyhmäkokouksessa tavoiteohjelma on käyty läpi ja Saksanseisojakerho r.y:n vuosikokouksessa 17.4.2010 hyväksytty jäsenistöltä tulleen palautteen mukaisesti muokattuna.

Suomen Kennelliitto r.y:n jalostustieteellisen toimikunnan hyväksymisen jälkeen tämä jalostuksen tavoiteohjelma on voimassa 1.1.2010 alkaneen PEVISA-kauden, minkä jälkeen tavoiteohjelma jälleen päivitetään.

Jalostuksen tavoiteohjelma on luettavissa ja tulostettavissa Saksanseisojakerho r.y:n internet-sivuilta (www.saksanseisojakerho.fi => muut mannermaiset kanakoirat => lyhytkarvainen unkarinvizsla) ja saatavissa myös tavoiteohjelman kokoajalta pyydettäessä.

Koonnut ja saadun palautteen mukaisesti muokannut: Pekka Kemppainen, Päivi Ketonen, Päivi Vähäkoski, Maria Ahlskog, Kaija Lepoaho, Salla Finnilä.

Kannen piirros: Seppo Polameri

SISÄLLYSLUETTELO

1. YHTEENVETO.....	4
2. RODUN TAUSTA.....	5
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA.....	5
4. NYKYTILANNE.....	6
4.1 Populaation koko ja rakenne Suomessa.....	6
4.1.1 Rodun tilanne rodun kotimaassa Unkarissa.....	7
4.1.2 Rodun tilanne Ruotsissa.....	8
4.1.3 Tehollinen populaatio, koirien jalostuskäyttö ja geneettinen rakenne sekä sukusiitos.....	8
4.1.4 Jalostukseen käytetyt koirat ja yhdistelmät 2005–2009.....	10
4.1.5 Jalostusrekisteri ja jalostukseen käytettävien koirien laatuvaatimukset.....	13
4.2. Luonne ja käyttöominaisuudet.....	13
4.2.1 Luonne.....	13
4.2.1.1 Luonnetilanne nykyisessä kannassa.....	14
4.2.2 Käyttöominaisuudet.....	14
4.2.3 Kanakoirien erikoiskokeet (KAER-kokeet).....	15
4.2.3.1 Vizslojen arvostelu kokeissa Unkarissa.....	18
4.2.3.2 Käyttökokeet Ruotsissa.....	21
4.3. Terveys.....	24
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet; HD eli lonkkaniveldysplasia.....	24
4.3.1.1 Rodun HD-tilanne Suomessa.....	25
4.3.2 Muita Suomessa rodulla todettuja sairauksia ja vikoja.....	26
4.3.2.1 Rodun terveystilanne Ruotsissa lonkkadivelen dysplasian osalta.....	29
4.3.2.2 Lonkkanivelen dysplasia ja jalostusvaatimukset Unkarissa.....	29
4.4. Ulkomuoto.....	30
4.4.1 Rotumääritelmä.....	31
4.4.2 Valionarvon vaatimukset Suomessa.....	33
4.4.3 Valionarvon vaatimukset Unkarissa.....	33
5. YHTEENVETO AIEMMAN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA.....	34
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA STRATEGIAT.....	34
6.1 Visio.....	34
6.2 Rodun tavoitteet.....	34
6.3 Rodun strategia.....	35
6.4 Uhat ja mahdollisuudet.....	36
6.5 Varautuminen ongelmiin.....	36
6.6 Toimintasuunnitelma JTO:n toteuttamiseksi.....	37
7. TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISEN SEURANTA.....	38
8. LÄHDELUETTELO.....	39

1. YHTEENVETO

Lyhytkarvainen unkarinvizsla on kotoisin Keski-Unkarin maatalousalueelta, pustalta. Siellä on runsaasti laitumia, ja metsästysmaat ovat vaihtelevia. Unkarissa vizsloilla metsästetään sorsia, hanhia, peltopyitä ja suuria Unkarin jäniksiä. Metsästysominaisuuksiltaan vizsla ei ole esimerkiksi englantilaisiin kanakoiriin verrattuna kovin nopea, mutta kylläkin sinnikäs, voimakas ja tyylikäs seisija. Rotua käytetään Suomessa seisovana lintukoirana kanalintujen metsästyksessä sekä noutavana koirana sorsastuksessa. Yksilöiden määrä on selvästi kasvussa, mikä on näkynyt mm. kasvavana koekäyntimäärinä. Rodun kanta on Suomessa vielä kohtuullisen pieni, minkä vuoksi ulkomaisten jalostusurosten käyttöä tulee suosia. Myös rodun lonkkakuvaustuloksiin tulee kiinnittää huomiota jalostusvalintoja tehtäessä ja näin pyrkiä ohjaamaan rodun kehitystä haluttuun suuntaan. Jalostukseen tulisi käyttää mahdollisuuksien mukaan tervelonkkaisia koiria. Koiraa, jonka lonkkakuvaustulos on D tai huonompi, ei voida käyttää jalostukseen.

Kasvattajien tulee huomioida jälkeläisnäyttö, ennen kuin koiria käytetään jalostukseen uudemman kerran. Rodun suosion kasvaessa kasvattajat ja harrastajat ovat selvästi pyrkineet jalostuksessa ja harrastustoiminnassa tavoitteellisempaan suuntaan, minkä lisäksi yhteistyö ulkomaalaisten kasvattajien kanssa on ollut tiivistä.

Tulevaisuudessa jalostuksen tulee suuntautua entistä enemmän ulkomaisten urosten ja tuontikoirien käyttöön, jotta geenipohja pysyisi mahdollisimman laajana. Koska kyseessä on kannaltaan pieni rotu, yhden koiran jalostuskäyttö on rajattu 21 pentuun eli noin kolmeen pentueeseen. Rajan ylittävä pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan.

Tähän jalostuksen tavoiteohjelmaan on koottu koiranjalostukseen liittyvien yleisten suositusten lisäksi unkarinvizslan rotukohtaista tietoutta. Ohjelman tarkoituksena on koota oleellinen tieto rodusta, sen taustoista sekä jalostuksen suunnittelussa ja toimeenpanossa tarvittavista osatekijöistä, ja ohjelma toimii tietopakettina kaikille rodusta kiinnostuneille. Ohjelman avulla voidaan ohjata rodun kehitystä haluttuun suuntaan, ja näin pyrkiä säilyttämään ja edistämään rodulle tyypillisiä ominaisuuksia. Rotukohtainen tavoiteohjelma antaa tärkeää tietoa suomalaisten lk. unkarinvizslojen nykytilasta ja tulevaisuuden näkymistä niin rodun kasvattajille, harrastajille kuin muille rodusta kiinnostuneille ja rotua harkitseville.

Tässä jalostusentavoiteohjelmassa käytetty tieto on kerätty vuoden 2009 loppuun mennessä kertyneistä tiedoista.

2. RODUN TAUSTA

Lyhytkarvaisen unkarinvizslan sanotaan polveutuvan unkarilaisten valloittajien mukanaan tuomista koirista, joita kutsuttiin myös turkkilaisiksi keltaisiksi koiriksi. Nykykäsityksen mukaan rotu ei kuitenkaan ole todennäköisesti 150 vuotta vanhempi, ja se on pointterin, saksanseisojan, kopon ja württembergin risteytyksen tulos. Vizslasta tuli nopeasti suosittu, mutta rotu lähes hävisi maailmansotien aikana. Toisen maailmansodan jälkeen tehdyissä risteytyksissä vizslaan mahdollisesti risteytettiin italiana-jokoiraa.

Lyhytkarvainen vizsla on lempeä, ystävällinen ja tarmokas metsästyskoira. Ne ovat uskollisia ja toimeliaita. Vizsla ei ole esimerkiksi englantilaisiin kanakoiriin verrattuna kovin nopea, mutta kylläkin sinnikäs, voimakas ja tyylikäs seisoja. Suomessa vizslojen käyttöominaisuuksia testataan kanakoirien erikoiskokeissa (KAER). Ensimmäinen unkarinvizsla rekisteröitiin Suomeen vuonna 1971, ja viime vuosina pentueita on rekisteröity vuosittain n.3-5. (taulukko 1)

Unkarinvizsla on monipuolinen metsästyskoira. Seisojan työskentely voidaan jakaa karkeasti kahteen osaan: työskentely ennen laukausta ja laukauksen jälkeen. Pienriistaa metsästettäessä koiran tehtävä on löytää riista ja seisoa se. Jos riista karkaa, metsästäjän on päätettävä, onko riista ammuttavissa. Tällä välin koiran on odotettava rauhallisesti paikallaan. Jos riista ammutaan, koiran tulee kaikin keinoin pyrkiä noutamaan se. Tämä lasketaan laukauksen jälkeiseksi työskentelyksi. Jos ammuttu riista pysyy ampumaetäisyydellä, koiran on helppo löytää ja noutaa se ilmavainun avulla. Jos riista jää haavakoksi, koira jäljestää sitä, kunnes saavuttaa riistan ja noutaa sen sitten ohjaajalleen. Riistan jäljitys maajäljen perusteella voi kestää useita satoja metrejä. Toimivan vizslan kanssa metsästettäessä ammuttua riistaa ei jää maastoon.

Suurempaa riistaa metsästettäessä koiran on odotettava rauhallisesti ja mahdollisuuksien mukaan liikkumatta ohjaajan käskyjen mukaan. Jos koira havaitsee riistan ennen ohjaajaa, se ilmentää riistan katsoamalla kiinteästi riistan suuntaan. Kun riista on ammuttu, vizsla jäljittää sen verijäljen avulla.

Vizslat työskentelevät usein hyvin myös vanhemmilla jäljillä.

Vesilinnustuksessa vizslan tehtävänä on löytää riista, noutaa se niin maasta kuin vedestä ja seurata tarvittaessa haavakon veteen jättämää jälkeä. Koiran tulee hakea kaislikot järjestelmällisesti, sillä peitteisessä maastossa haju ei kulkeudu yhtä kauas kuin avoimemmilla alueilla. Koira myös nostaa löytämänsä linnun ohjaajan ammuttavaksi.

Koiralta vaaditaan seuraavia ominaisuuksia, jotta se toimisi hyvin monipuolisena metsästyskoirana: hyvä luonne, koulutettavuus, älykkyys, erinomainen hajuaisti ja sen käyttö, vahva seisontataipumus, hyvä nouto, hyvä ote riistasta noudossa, korkea riistainto, hyvä yhteydenpito ohjaajaan, hyvät jäljestysominaisuudet, into vesityöskentelyyn, tasapainoinen ja itsevarma käytös. Näitä ominaisuuksia odotetaan myös unkarinvizslalta.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Lk. unkarinvizsla kuuluu mannermaisten seisojarotujen yhteisen rotujärjestön, Saksanseisojakerho r.y:n alaisuuteen. Saksanseisojakerho on perustettu vuonna 1943, jolloin yhdistyksen jäseniksi ilmoittautui 27 saksanseisojien harrastajaa. Tällä hetkellä Suomen Kennelliittoon kuuluvassa rotujärjestössä on noin

2600 jäsentä. Aluksi rotujärjestön edustamat koirat olivat vain lyhyt- ja karkeakarvaisia saksanseisojia, mutta nyt valikoimaan kuuluu 17 erilaista mannermaista seisotarotua tai rotumuunnosta, joihin rekisteröidään vuosittain 700–800 uutta pentua.

Saksanseisojakerhon tarkoitus on ylläpitää ja kehittää mannermaisia seisovia lintukoiria metsästyksen monitoimikoirina sekä edistää kanakoiraharrastusta Suomessa. Tähän kerho pyrkii järjestämällä roduilleen näyttelyitä, katselmuksia sekä kanakoirien erikoiskokeita (KAER) ja kilpailuja sekä julkaisemalla opaskirjoja, neljästi vuodessa ilmestyvää Saksanseisoja-lehteä sekä näyttely- ja koetulokset sisältävää vuosikirjaa. Koiran koe-, näyttely- ja terveystulokset sekä tiedot jälkeläisistä löytyvät Saksanseisojakerhon tietokannasta. Kerho myös vaalii ja ohjaa edustamiensa rotujen jalostusta sekä pyrkii kaikin keinoin torjumaan koirien terveydentilaa mahdollisesti horjuttavia perinnöllisiä vikoja ja muita eläinsairauksia sekä tiedottamaan niistä jäsenilleen.

Saksanseisojakerhon hallituksessa on 7 jäsentä ja sihteeri. Lisäksi kerhon toimintaa ohjaavat toimikunnat: jalostustoimikunta, ulkomuototoimikunta, koetoimikunta ja tietojenkäsittelytoimikunta. Kerhon toimihenkilöihin kuuluvat myös päätoimittaja, jäsensihteeri, myyntisihteeri, vuosikirjan päätoimittaja ja kotisivujen vastuhenkilö. Saksanseisojakerhon jalostustoimikunnassa on 9 jäsentä. Jalostusneuvot valitsee Saksanseisojakerhon vuosikokous. Valtarotujen, lyhytkarvaisen ja karkeakarvaisen saksanseisojan jalostusneuvonta työllistää suurimman osan toimikunnan jäsenistä: lk. saksanseisojan jalostusneuvonnasta vastaa 3 henkilöä ja kk-saksanseisojan jalostusneuvonnasta 3 henkilöä. Bretonien jalostusneuvonnasta vastaa 1 henkilö, münsterinseisojien sekä pitkäkarvaisen saksanseisojan jalostusneuvonnasta vastaa 1 henkilö ja muiden jäljelle jäävien rotujen jalostusneuvonnasta vastaa 1 henkilö. Saksanseisojakerhon sääntöjen mukaan rotu saa oman jalostusneuvon, kun rekisteröityjen pentujen määrä ylittää 50 pentua/vuosi. Pienempien, mutta Suomeen jo vakiintuneiden rotujen (unkarinvizslat, korthalsingriffoni, bracco italiano, spinone, weimarinseisoja, stabyhoun ja bourbonnais'n seisojat) pentuvälityksestä ja rotutietouden jakamisesta vastaa jalostustoimikunnan kullekin rodulle valitsema jalostusneuvoja sekä pentuvälittäjä.

Saksanseisojakerhon jalostustoimikunta määrittelee jalostuksen tavoitteet ja seuraa rotujemme tilaa. Toimikunta ohjaa jalostuksen suunnittelua antamalla lausuntoja ja suosituksia jalostusyhdistelmistä sekä hoitaa pentuvälitystä. Toimikunta pitää yllä jalostusrekisteriä jalostukseen sopiviksi katsotuista koirista. Jalostustoimikunta on mukana järjestämässä jokavuotista nuorten koirien ikäluokkakatselmusta Junkkaria, vuosikokouksen tai erikoisnäyttelyn yhteydessä järjestettäviä jalostusaiheisia luentopäiviä sekä vastaa joka toinen vuosi pidettävän jalostusuroskatselmuksen järjestelyistä. Jalostustoimikunnan ensisijainen tehtävä on kerätä ja jakaa tietoa roduista.

Vuonna 2008 perustettiin Suomeen rotua harrastava yhdistys Suomen Unkarinvizslat ry.

4. NYKYTILANNE

4.1 Populaation koko ja rakenne Suomessa

Taulukko 1 Rekisteröinnit ja kannan kehitys Suomessa 2004–2009

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Pennut (kotimaiset)	25	33	11	35	22	6
Tuontikoirat	6	2	0	3	4	8

Rekisteröinnit yht.	31	35	11	38	26	14
Pentueet	5	5	2	6	3	1
Pentuekoko	5	6,6	5,5	5,8	7,3	6
Kasvattajat	3	4	2	5	2	1
Urokset						
- kaikki	5	5	2	4	3	1
- kotimaiset	2	3	1	1	1	1
- tuonnit	1	1	1	3	2	0
- ulkomaiset	2	1	0	0	0	0
Keskim. jalostuskäytön ikä	4 v 1 kk	4 v 8 kk	3 v 4 kk	4 v 4 kk	5 v 5 kk	7 v 8kk
Nartut						
- kaikki	5	5	2	6	3	1
- kotimaiset	4	5	2	6	3	1
- tuonnit	1	0	0	0	0	0
Keskim. jalostuskäytön ikä	3v 1 kk	3 v 7 kk	8 v 3 kk	4 v 7 kk	4 v 2 kk	3v 10kk
Isoisät	9	8	4	9	6	2
Isoäidit	9	9	4	9	5	2
Sukusiitosprosentti	1,07%	2,44%	3,77%	1,09%	0,92%	0,68%

Lähde: Kennelliiton KoiraNet

Ensimmäinen lyhytkarvainen unkarinvizsla rekisteröitiin Suomeen 1971. Suomen kantaan ovat vaikuttaneet pääsääntöisesti unkarilaisista linjoista olevat koirat. Rodun kannan varsinainen kasvu on lähtenyt käyntiin Suomessa vuoden 1995 paikkeilla, mistä lähtien pentueita on rekisteröity n. 1–5 vuodessa. Rekisteröityjen pentueiden ja tuontikoirien määrä on jatkuvassa kasvussa. Esimerkkinä tästä on vuonna 2006 kuusi ja vuonna 2009 kahdeksan Suomen rekisteriin rekisteröityä ulkomaalaista lyhytkarvaista vizslaa. Lyhytkarvaisten unkarinvizslapentueiden rekisteröintimäärässä saavutettiin ennätys, kun vuoden 2007 loppuun mennessä rekisteröitiin kuusi pentuetta. Rodun kysyntä on jatkuvassa nousussa, ja käyttötulosten myötä yhä useammat metsästäjät ovat osoittaneet mielenkiintoa rotua kohtaan. Kokeissa käymisen kynnyks on madaltunut, ja tulevaisuudessa yhä useampia lyhytkarvaisia unkarinvizsloja tullaan näkemään KAER-kokeissa.

4.1.1 Rodun tilanne rodun kotimaassa Unkarissa

1900-luvun alussa parhaat kasvattajat alkoivat noudattaa järjestelmällistä jalostuksen tavoiteohjelmaa, mikä oli tärkeää rodun metsästysominaisuuksien kannalta. 1920- ja 1930-luvuilla jalostukseen valittiin ja jalostusrekisteriin merkittiin vain parhaat käyttökoirat. Tällä hetkellä rodun suosio uhkaa rodulle ominaisten, hyvien ominaisuuksien säilymistä. Nykyään syntyy paljon vizsloja, jotka eivät pääse toteuttamaan luontaisia metsästystaipumuksiaan. Jos rotua jalostetaan sukupolvesta toiseen käyttöominaisuuksia huomioimatta, satojen vuosien määrätietoisesta jalostuksen tulos ja rodun hienot metsästysominaisuudet ovat vaarassa. Ilman järjestelmällistä ja koirien käyttöominaisuuksiin painottuvaa jalostuksen tavoiteohjelmaa huomataan muutaman sukupolven päästä, että kasvatetaan kauniita keltaisia koiria, jotka eivät kuitenkaan ole enää vizsloja.

Valitettavasti yli puolet tänä päivänä syntyvistä pentueista on vanhemmista, joiden metsästysominaisuuksia ei ole testattu. Testaamattomien koirien joukossa voi olla hyviäkin koiria, mutta tästä ei ole takeita. Unkarissa onkin tavoitteena älykkäiden ja hyväluontoisten käyttökoirien jalostus. Tämän vuoksi kasvattajan tarkka arvio omasta koirastaan ja sen testaaminen käyttökokeessa on äärimmäisen tärkeää.

Unkarilaisen vizslojen rotujärjestön tavoitteena onkin saada ohjelmaan mukaan mahdollisimman monta kasvattajaa. Ihannetilanteessa vain kokeen ja jalostuskatselmuksen läpäisseet koirat olisivat käytettävissä jalostukseen. Kasvattajan tavoite Unkarissa voitaisiin määritellä esimerkiksi seuraavasti: kaunis vizsla on myös älykäs vizsla. Unkarissa rekisteröidään vuosittain noin vajaa 900 pentua.

4.1.2 Rodun tilanne Ruotsissa

Ruotsissa noin 62 prosenttia lk. unkarinvizsloista on metsästyskäytössä. Näistä 72 prosenttia on ensisijaisesti lintukoirina. Loput ovat pääasiassa jälkikoirina, ylösajavina koirina, noutajina ja hirven pysäyttävinä koirina (laskevassa järjestyksessä). Ruotsissa on vuosina 2002–2009 rekisteröity 172 lk. unkarinvizslaa.

Taulukko 2 Lk. vizslojen rekisteröinnit Ruotsissa Lyhytkarvaisten unkarinvizslojen rekisteröinnit Ruotsissa vuosina 2002-2009 (ei tuontikoirat)									
Rotu	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	yht.
Lk. unkarinvizsla	15	28	28	25	13	15	28	20	172

4.1.3 Tehollinen populaatio, koirien jalostuskäyttö ja geneettinen rakenne sekä sukusiitos

Eläinpopulaation eli kannan geneettistä rakennetta voidaan kuvata tehollisen populaatiokoon käsitteellä. Tehollinen populaatiokoko on sitä pienempi, mitä pienempää osaa rodun kannasta käytetään jalostukseen. Mitä pienempi tehollinen populaatiokoko, sitä nopeammin kannan geneettinen pohja pienenee ja sisäsiittoisuuden mukanaan tuomat riskit kasvavat. Tehollinen populaatio määrittää jalostuspohjan laajuuden ja sitä kautta sukusiitoskertoinen kasvunopeuden ja alleelihävikin populaatiossa. Siitoskoirien sukupuolijakauma vaikuttaa tähän lukuun, jonka minimissään tulisi olla noin 200 jalostuskoiraa. Taulukossa 2 on teoreettinen laskelma siitä, miten tehollinen populaatiokoko (N_e) muuttuu jalostuspäätösten kautta. Jos esim. käytetään ainoastaan 5 urosta, ei auta vaikka narttuja olisi 100, tehollinen populaatiokoko on silti vain 19.

Taulukko 3 Tehollisen populaatiokoon vaihtelua. Laskettu kaavalla $4 \cdot N_m \cdot N_f / (N_m + N_f)$, jossa N_m on jalostusurosten ja N_f jalostusnarttujen lukumäärä (kaava olettaa koirille tasaiset jälkeläismäärät).

Lukumäärät: Nartut □ Urokset □	5	10	20	50	80	100
1	3,3	3,6	3,8	3,9	4	4
2	5,7	6,7	7,3	7,7	8	8
5	10,0	13,3	16	18,2	19	19
10	13,3	20,0	26,7	33,3	36	36
20	16	27	40	57	64	67
50	18	33	57	100	123	133
100	19	36	67	133	178	200

Tehollisen koon ollessa alle 50 populaatio on erittäin haavoittuvassa tilassa. Jalostukseen käytettyjen koirien pieni määrä tarkoittaa, että lk. unkarinvizslan tehollinen populaatio on vain 12,86. Tehollinen populaatio on laskettu kaavalla $4 \cdot N_m \cdot N_f / (N_m + N_f)$, jossa N_m on jalostusurosten ja N_f jalostusnarttujen lukumäärä ja aikavälinä on yksi sukupolvi, eli 4 vuotta (kaava olettaa koirille tasaiset jälkeläismäärät). Kaava kuvaa kuitenkin ideaalipopulaatiota, eikä siten ole suoraan sovellettavissa määrällisesti pienelle

rodulle. Lisäksi kaava antaa yliarvioita, koska kaava ei ota huomioon mahdollista sukusiitosta. Pienessä ns. avoimessa populaatiossa, jossa uutta geenimateriaalia on tuontikoirien ja ulkomaisten jalostusurosten käytön kautta mahdollista saada koko ajan lisää, kuten lk. unkarinvizslan kanta Suomessa, ei tehollisen populaatiokoon laskeminen ole mielekästä. Kantaa voidaan kuitenkin kuvailla muilla tavoin, kuten esimerkiksi millainen on jalostukseen käytettyjen koirien osuus kaikista lisääntymisikäisistä koirista ja lisääntymisikäisten koirien keskinäinen sukulaisuus. Vizsloille laskettu tehollinen populaatio lienee huomattavasti 12,86:ta pienempi käytettyjen koirien sukulaisuussuhteiden vuoksi.

Kaikki koirarodut ovat erittäin pieniä populaatioita eli kantoja, ja niillä on rajallinen geneettinen pohja. Mitä laajempi geneettinen pohja on ja mitä monipuolisemmin rodun yksilöitä käytetään jalostukseen, sitä hyväkuntoisempina rodun kannan voidaan odottaa säilyvän. Eli kannan tulisi sisältää mahdollisimman paljon toisilleen erisukuisia koiria, ja näitä tulee käyttää jalostukseen mahdollisimman monipuolisesti ja tasaisesti. Sukusiitoksen lisääntyessä geneettinen muuntelu vähenee, jolloin haitalliset, resessiiviset geenialleelit pääsevät yleistymään rodun kannassa, ja riski perinnöllisten vikojen ja sairauksien yleistymiselle kasvaa. Tehollisesta populaatiokoosta huolehtiminen kuuluu sekä uroksen- että nartunomistajille.

Jotta rodun geenipohja pysyisi mahdollisimman laajana, olisi jalostukseen käytettyjen koirien osuutta lisättävä. Toisaalta metsästyskäyttökoirarodulla jalostuskoirille asetettavista perusvaatimuksista (ks. Liite 2) ei ole syytä tinkiä (terveys: HD A tai B, käyttökoepalkinto KAER-kokeista, näyttelypalkinto väh. H). Lisäksi tulee ottaa huomioon myös jalostukseen käytettyjen koirien lähisukuisuus. Rodun geneettisen pohjan laajuuden turvaamiseksi ei riitä kotimaassa olevien koirien mahdollisimman laaja käyttö, vaan on kiinnitettävä huomiota myös siihen, mitä yhdistelmiä jalostukseen käytetään ja miten paljon yksittäistä koiraa käytetään jalostukseen. Yksittäisin koiran pentumäärä tulee pitää kohtuullisena ja yhdistelmien uusimista tulisi välttää.

Taulukko 4 Vuosittainen keskimääräinen sukusiitosaste käytetyissä yhdistelmissä vuodesta 2005 vuoteen 2009 asti.

Vuosi	Sukusiitosaste% keskimäärin
2005	2.44%
2006	3.77%
2007	1.09%
2008	1,09%
2009	0.68%

Lk. unkarinvizslalla yhdistelmien sukusiitosaste on keskimäärin ollut pieni, mutta kannan geneettisen pohjan kannalta yksittäisten yhdistelmien sukusiitosastetta tärkeämpää on seurata koko kannan keskinäistä sukulaisuusastetta.

Viimeisen viiden vuoden aikana jalostukseen käytetyistä narttulinjoista on käytetty useampaa koiraa. Kun näiden koirien jälkeläiset tulevat lisääntymisikään, geenipohjaa on välttämätöntä lisätä tuonneilla ennakkoluulottomasti, kuitenkin tinkimättä jalostuskoirille asetetuista perusvaatimuksista. Tuontikoirien käytön suhteen tulee kuitenkin muistaa, että tuontikoirien suvun sairausriskeistä saadaan yleensä huonommin tietoa. Koska kanta on pieni, on suositeltavaa, että yhdistelmissä pyritään myös laajentamaan geenipohjaa, mikä tarkoittaa käytännössä, että yhden koiran pentumäärä tulee pitää kohtuullisena, eikä yhdistelmän uusiminen ole suositeltavaa. Tämän jalostuksen tavoiteohjelman

tekoheikellään tilanne on kuitenkin hyvä. Yksittäisten koirien pentumäärät eivät ole kohtuuttomia, ja tuontikoiria on käytetty jalostuksessa varsin kiitettävästi.

Pienessä populaatiossa on myös syytä seurata sukusiitosastetta käytetyissä jalostusyhdistelmässä. Sukusiitosaste on laskettu 5 polven mukaan. Suositusten mukaan sukusiitosaste ei saisi ylittää 6,25%. Vuonna 2005 syntyi 4 pentuetta, joista yhdessä sukusiitosprosentti oli yli 2 ja toisessa 8,20%.

Jalostuksessa on geneettisen pohjan vuoksi huomioitava yksittäisten matadorikoirien lisäksi myös linjat, joista useampia koiria on käytetty jalostukseen ja joiden käyttöön ja sukutauluissa esiintymiseen on kiinnitettävä tulevaisuudessa huomiota. Suomen Kennelliiton mukaan valtaroduilla riskinä voidaan pitää jo yli 3–5 prosentin jälkeläismäärää yhdeltä koiralta yhden sukupolven (4 vuotta) aikana, unkarinvisloilla tavoiteltava prosenttiluku olisi 10, kuitenkin enintään noin 21 pentua/koira (kolme pentuetta). Vaikka tiettyjä sukulinjoja onkin käytetty jalostukseen aktiivisesti, vuoden 2005 tilanne osoittaa, että kasvattajat ovat huolehtineet siitä, ettei yksittäistä koira ole käytetty liikaa, minkä jälkeen yksittäisen koiran pentumäärää on rajoittanut matadoripykälä.

Metsästyskäyttökoirarodulla hyviä käyttöominaisuuksia ja luonnetta tulee jatkossakin tavoitella, mutta tulee toisaalta ottaa myös huomioon, että kannan korkea keskinäinen sukusiitosaste on pitkällä tähtäimellä epäedullista rodun terveyden ylläpitämisen kannalta. Yksittäisten yhdistelmien sukusiitosastetta tärkeämpää on seurata koko populaation keskinäistä sukulaisuutta.

4.1.4 Jalostukseen käytetyt koirat ja yhdistelmät 2005–2009

Taulukko 5 Jalostukseen käytetyt urokset. Syntymävuosi suluissa.

2005	*Tilastointi-aikana*				*Toisessa polvessa*		Yhteensä	
	Pentueita	Pentuja	%-osuus	Kumulat.%	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
Uros								
AROLÄHDE FIGARO (1999)	1	9	27,27%	27%	0	0	1	9
VADOCA MIKOR	1	8	24,24%	52%	0	0	2	18
MEGBIZIK (1998)	1	8	24,24%	76%	0	0	1	8
HOOKSIDE ASZU (2003)	1	6	18,18%	94%	1	10	4	21
NAPOS (2002)	1	2	6,06%	100%	1	6	3	12
2006								
NAPOS (2002)	1	7	63,64%	64%	1	6	3	12
HOOKSIDE ASZU (2003)	1	4	36,36%	100%	1	10	4	21
2007								
SEREDI HUNOR (2005)	3	17	48,57%	49%	0	0	4	27
AROLÄHDE EEMELI (1997)	1	9	25,71%	74%	0	0	1	9
HOOKSIDE ASZU (2003)	1	7	20,00%	94%	1	10	4	21
ORBANFÖLDI FITOS (2002)	1	2	5,71%	100%	0	0	1	2
2008								
SEREDI HUNOR (2005)	1	10	45,45%	45%	0	0	4	27
AROLÄHDE FRANSU (1999)	1	8	36,36%	82%	0	0	2	15
HOOKSIDE ASZU (2003)	1	4	18,18%	100%	1	10	4	21
2009								
CANINE FIREFOX (2001)	1	6	100,00%	100%			1	6

Taulukosta ilmenee, että Suomessa on käytetty jalostukseen kahta urosta neljään kertaan (Hookside Aszu ja Seredi Hunor). Muita uroksia on käytetty vuosina 2005–2009 vain 1–2 kertaa. Kaikkien urosten pentumäärä on kuitenkin pysynyt kohtuullisena.

Taulukko 6 Jalostukseen käytetyt nartut 2005–2009

2005 Narttu	*Tilastointiaikana*			*Toisessa polvessa*		Yhteensä	
	Pentueita	Pentuja	%-osuus	Pentueita	Pentuja	Pentuja	Pentueita
NAPOLYI (2002)	1	9	27,27%	0	0	4	33
CANINE FAIR GIRL (2001)	1	8	24,24%	0	0	1	8
CANINE HIGHLAND QUEEN (2002)	1	8	24,24%	0	0	1	8
CANINE LAST CHANCE (2000)	1	6	18,18%	0	0	2	12
AROLÄHDE ESSI (1997)	1	2	6,06%	4	30	3	18
2006							
AROLÄHDE ESSI (1997)	1	7	63,64%	4	30	3	18
CANINE MIGHTY WONDER (1998)	1	4	36,36%	8	53	4	22
2007							
NAPOLYI (2002)	1	9	25,71%	0	0	4	33
HUNTER'S CHUM WORLDLY FUN (2003)	1	7	20,00%	0	0	1	7
CANINE LAST CHANCE (2000)	1	6	17,14%	0	0	2	12
CANINE LA FE (2004)	1	6	17,14%	0	0	1	6
CANINE HASTA LA VISTA (2002)	1	5	14,29%	1	6	3	19
CANINE HULLABALOO (2002)	1	2	5,71%	0	0	1	2
2008							
CANINE JUMPER POPCORN (2006)	1	10	45,45%	0	0	1	10
NAPOLYI (2002)	1	8	36,36%	0	0	4	33
CANINE HASTA LA VISTA (2002)	1	4	18,18%	1	6	3	19
2009							
AROLÄHDE JOSEFINA (2005)	1	6	100,00%			1	6

Taulukosta ilmenee, että Suomessa on käytetty jalostukseen yhtä narttua neljään kertaan (Napolyi) ja kahta narttua kolmeen kertaan (Canine Hasta La Vista ja Arolähde Essi). Muita narttuja on vuosina 2005–2009 käytetty 1–2 kertaa. Uusintayhdistelmiä on tehty vuosina 2000–2009 kaksi. Keskiarvo rekisteröityjen pentujen osalta pentuetta kohden on 6 pentua. Viiden viimeisen vuoden aikana (2005-2009) Suomessa on rekisteröity yhteensä 17 pentuetta. Tilanne moneen muuhun rotuun verrattuna on positiivinen ja sama maltillinen linja tulee säilyttää tulevaisuudessa sekä urosten että narttujen suhteen.

Taulukko 7

Vuosina 2005–2009 tehtyjen yhdistelmien jälkeläisnäytöt

VUOSI	UROS	NARTTU	PENTUJA	LONKKA-KUVATUT	NÄYTTELY-PALKITUT	KOEPAL-KITUT
2009*						
	CANINE FIREFOX	AROLÄHDE JOSEFIINA	6	0	0	0
	CANINE AMERICAN DREAM	KIRALINE	7	0	0	0
2008						
	SEREDI HUNOR	CANINE JUMPER POPCORN	10	0	0	0
	HOOKSIDE ASZU	CANINE HASTA LA VISTA	4	0	2	0
	AROLÄHDE FRANSU	NAPOLYI	8	1	2	1
2007						
	SEREDI HUNOR	CANINE LA FE	6	1	2	0
	SEREDI HUNOR	CANINE LAST CHANCE	6	2	1	1
	SEREDI HUNOR	CANINE HASTA LA VISTA	5	1	1	0
	ORBANFÖLDI FITOS	CANINE HULLABALOO	2	2	2	1

	HOOKSIDE ASZU	HUNTER'S CHUM WORLDLY FUN	7	2	5	0
	AROLÄHDE EEMELI	NAPOLYI	9	0	2	0
2006						0
	NAPOS	AROLÄHDE ESSI	7	0	1	0
	HOOKSIDE ASZU	CANINE MIGHTY WONDER	4	1	3	0
2005						
	AROLÄHDE FIGARO	NAPOLYI	9	0	2	0
	HOOKSIDE ASZU	CANINE LAST CHANCE	6	1	3	0
	MEGBIZIK	CANINE FAIR GIRL	8	1	5	0
	NAPOS	AROLÄHDE ESSI	2	1	1	0
YHT	•		106	13	32	3

*Pennut eivät vielä lonkkakuvausikäisiä

Kehitystä käyttöominaisuuksien testaamisen suhteen on tapahtunut, mutta edelleen pentuja teetetään liian paljon koirilla, joiden käyttötaipumuksia ei ole testattu kokeissa tai jotka eivät ole lainkaan metsästyskäytössä. Ennen koiran jalostuksen jatkokäyttöä koiralta tulisi löytyä tutkittuja jälkeläisiä. Jalostukseen on myös käytetty koiraa, joka on tullut hylätyksi näyttelyssä luonteensa ja käytöksensä vuoksi. Näyttely- ja koekertomukset löytyvät SSK:n tietokannasta.

Saksanseisojakerhon edustamat rodut ovat ensisijaisesti metsästyskoiria. Jalostukseen käytettävien yksilöiden metsästysominaisuuksista tulisi olla näyttöä ennen astutusta. Luotettavin näyttö on palkinto kanakoirien erikoiskokeesta. Näyttelypalkinto on osoituksena koiran oikeasta rotutyypistä sekä rakenteesta ja luonteesta ilman vakavia virheitä.

Rotujärjestö kantaa erityistä huolta jalostukseen käytettävien koirien terveydestä. Koiran omistajia kannustetaan avoimuuteen ja vastuullisuuteen siten, että jos koiralla havaitaan periytyväksi tiedetty virhe tai sairaus, asia tuodaan julki ilmoittamalla siitä kasvattajalle ja rodun jalostusneuvojalle, eikä koiraa käytetä jalostukseen. Näin huolehdimme, että rotumme säilyvät mahdollisimman terveinä, ja pennun ostajille voidaan välittää mahdollisimman oikeaa tietoa. On suositeltavaa ilmoittaa myös muista terveysasioista, kuten epilepsia, napatyra, allergiat tai mahalaukunkiertymä, joiden periytyvyys ei ole täysin selvillä, mutta joiden syntyyn perintötekijät saattavat vaikuttaa altistavasti.

Taulukko 8

Vuosina 2005–2009 jalostukseen käytettyjen koirien koe- (K), näyttely (N) ja lonkkakuvaustulokset (L).

UUOSI	UROS	L	N	K	NARTTU	L	N	K
2009	CANINE FIREFOX	A	JUN2		AROLÄHDE JOSEFINA	A	SERT	
2008	SEREDI HUNOR	A	SERT		CANINE JUMPER POPCORN	B	SERT	NUO0
	HOOKSIDE ASZU	A	SERT	AVO0	CANINE HASTA LA VISTA	A	C.I.B	AVO2
	AROLÄHDE FRANSU	A	SERT		NAPOLYI	B	H	
2007	SEREDI HUNOR	A	SERT		CANINE LAST CHANCE	B	SERT	NUO0
					CANINE LA FE	C	SERT	
					CANINE HASTA LA VISTA	A	C.I.B	AVO2
	ORBANFÖLDI FITOS	B	SERT	AVO2	CANINE HULLABALOO	A	SERT	AVO3
	HOOKSIDE ASZU	A	SERT	AVO0	HUNTER'S CHUM WORLDLY FUN	B	FI MVA	AVO2
	AROLÄHDE EEMELI	C	SERT		NAPOLYI	B	H	
2006	NAPOS	B	EH		AROLÄHDE ESSI	C	SERT	
	HOOKSIDE ASZU	A	SERT	AVO0	CANINE MIGHTY WONDER	A	KV.MVA	FI KVA

2005	HOOKSIDE ASZU	A	SERT	AVO0	CANINE LAST CHANCE	B	SERT	NUO0
	MEGBIZIK	B	SERT		CANINE FAIR GIRL	A	SERT	AVO3
	VADOCA MIKOR	H	C.I.B	?	CANINE HIGHLAND QUEEN	A	SERT	NUO2
	NAPOS	B	EH		AROLÄHDE ESSI	C	SERT	
	AROLÄHDE FIGARO	A	SERT		NAPOLYI	B	H	

Jalostukseen käytettävän koiran tulee täyttää rotukohtaiset PEVISA-määräykset, eli yhdistelmän molemmista vanhemmista on oltava lonkkakuvauslausunto. Rekisteröinnin raja-arvona on lonkkakuvaustulos C. Koiran on oltava lonkkakuvaushetkellä täyttänyt 12 kuukautta.

4.1.5 Jalostusrekisteri ja jalostukseen käytettävien koirien laatuvaatimukset

Jalostusrekisteriin hyväksymisen ehtona on vähintään AVO 2 -palkinto KAER-kokeessa nartuilla, AVO 1 -palkinto uroksilla sekä laatuarvostelupalkinto koiranäyttelystä, vähintään 1 x EH tai kahdelta tuomarilta 2 x H avoimesta- tai käyttöluokasta, kuitenkin niin, ettei palkintosijan aleneminen johdu koiran luonteesta. Lisäksi koiran tulee täyttää rotukohtaiset PEVISA määräykset ja terveystakuun vaatimukset. Jalostuskoirien käyttöominaisuudet tulisi testata KAER-kokeessa. Jalostuskoiran käytössä tulee huomioida kokonaisuus, niin että koiran rakenteellistoiminnallinen kokonaisuus tukee käyttötarkoitusta eli metsästystä.

Taulukko 9 Jalostusrekisteriin hyväksytyt lk.unkarinvizslat

nro	tittelit	nimi	rekisteri	omistaja	jälkeläisiä	mukana
1	PMV-86 FIN MVA KANS MVA EST MVA ESTV-95 V-88 EE MVA C.I.B EEV-95	GLEIZ	SF26135 K/85B	KANTOSALMI PAULA	9	EI
2	KANS MVA EST MVA FIN MVA EE MVA C.I.B	PUSZISZORO PANNI	SF45867 /92A	MARTIN RIIKKA	9	EI
3	FIN MVA KANS MVA C.I.B	CANINE WORKING WONDER	FIN3393 7/95A	TAMMIVUORI HANNELE	15	EI
4	V-96 FIN MVA V-95 KANS MVA PMV-97 LV MVA C.I.B	HOOKSIDE BOSZ JOSZEF	SF47552 /94B	TAMMIVUORI HANNELE	23	EI
5	JV-99 FIN MVA PMV-01 V-00 KANS MVA FIN KVA ESTV-05 C.I.B EEV-05	CANINE MIGHTY WONDER	FIN3963 6/98A	TAMMIVUORI HANNELE, HARJU MAURI	22	EI
6	JV-02 V-03 PMV-03 FIN MVA V-04 PMV-04 KANS MVA DK MVA PMV-05 EUV-06 V-06 C.I.B	CANINE HASTA LA VISTA	FIN1948 4/02A	TAMMIVUORI HANNELE	19	KYLLÄ
7	JV-00 FIN MVA	MISTY	FIN2605 7/00A	KEMPPAINEN PEKKA, KETONEN PÄIVI	9	EI
8	FIN MVA	HUNTER'S CHUM WORLDLY FUN	FIN3724 4/03B	NOUSIAINEN LIISA	7	KYLLÄ
9	FIN MVA	BÁJOS LÉLEK ABRIR VALIENTE	FIN2699 4/07B	KETONEN PÄIVI, KEMPPAINEN PEKKA	0	KYLLÄ
10	FIN MVA	STABIAN IDEFIX	SF42075 /94A	LEPOAHO JOHANNA	19	EI

Vuosina 2005–2009 jalostukseen käytetyistä koirista vain kolme narttua oli jalostusrekisterissä.

4.2. Luonne ja käyttöominaisuudet

4.2.1 Luonne

Seisojan luonneominaisuuksien ensimmäinen ja tärkein lähtökohta on, ettei ole hyvää metsästyskoiraa ilman hyvää luonnetta. Tavoiteltavan luonteen profiili on rodunomaisen käyttötarkoituksen mukainen. Luonneominaisuuksien kohdalla tavoitellaan rodunomaisten erityispiirteiden säilyttämistä. Tämä ei saa kuitenkaan olla ristiriidassa KAER-kokeiden mukaiselle metsästykselle.

Seisojan luonteen tulee olla sosiaalinen, koulutuskelpoinen, yhteistyöhaluinen ja yhteiskuntakelpoinen. Kaikkia näistä poikkeavia ominaisuuksia on pidettävä virheinä, erityisesti silloin kun ne haittaavat metsästyksellistä käyttöä. Jalostuksen vastuuhenkilöt seuraavat kokeissa, testeissä ja näyttelyissä rodun esille tulleita ominaisuuksia ja käyttäytymistä, tiedottaen niistä kasvattajia ja harrastajia.

4.2.1.1 Luonnetilanne nykyisessä kannassa

Unkarinvizslat ovat sopeutuvaisia koiria. Ne viihtyvät sekä kylmässä että lämpimässä ilmastossa. Luonteeltaan vizslat ovat varsin seurallisia ja nöyriä, ja työskennellessään ne pitävät yhteyttä ohjaajaansa. Vizslat kaipaavat varsin paljon aktiviteetteja ja ovat siksi mitä parhaimpia metsästyskavereita. Vizsla on yleensä helposti koulutettava, kunhan muistaa, että kovalla kohtelulla ja huudolla voi menettää koiran työskentelyhalun kokonaan. Vizslat nauttivat ihmisten ja koirien seurasta, mutta tarvittaessa ne osaavat kuitenkin puolustaa aluettaan. On kuitenkin muistettava, että rodun yksilöltä ei tule koskaan hyväksyä aiheetonta aggressiivisuutta muita koiria tai ihmisiä kohtaan. Yksilöä, joka käyttäytyy aggressiivisesti, ei myöskään tule käyttää jalostukseen.

Vaikka yleinen käsitys onkin, että vizsla on rotuna pehmeä, se kestää hyvin fyysistä rasitusta, sillä vizsloilla on luontaisena tarpeena liikkuminen ja juokseminen. Vähäisen liikunnan ja aktiviteettien seurauksena vizsla voi hyvinkin purkaa energiaansa tekemällä tihutöitä asuinympäristössään. Yksi vizslan luontaisista ominaisuuksista on hakeminen ja noutaminen – se tervehtii usein revierille tulijaa kantamalla jotain esinettä – mitä on helppo kokeneen kouluttajan käyttää apuvälineenä koiransa koulutuksessa.

Näyttelykertomusten mukaan vizsloilla on todettu jonkin verran arkuutta. Huomattavan arkoja tai aggressiivisia (aggressiivisuutta ei hyväksytä missään muodossa) koiria ei tule käyttää jalostukseen. Ruotsissa tehdyn jalostusentavoiteohjelmaan kuuluva terveys-/ominaisuuskyselyn tulosten mukaan rodun koirista 22% ei tervehti mielellään ihmisiä tai on ujo ja varautunut. Tämä ei ole rodulle tyypillistä käytöstä. Kysyttäessä koiran suhtautumista esim. kynsien leikkaukseen ja muuhun käsittelyyn, 11,2% vastasi, että koira ei pidä kynsien leikkaamisesta, mutta muuten ei ole ongelmia. 32 prosentilla koirista on jonkinasteista ääniarkuutta (ilotulitteet, ukkonen, laukaus, laskevassa järjestyksessä). Tämä on huomionarvoinen asia, vaikka onkin vaikea sanoa, mikä on opittua ja mikä perinnöllistä käytöstä. Ääniarkuus on kuitenkin voimakkaasti periytyvä ominaisuus, eikä ääniarkoja koiria kannata käyttää jalostukseen. Metsästettäessä/metsästyskokeessa 20% koirista pitää ääntä (esim. murisee, haukkuu tai vinkuu) kuljetuksen ja/tai toisen koiran suorituksen aikana.

Pääpiirteittäin Suomen lk. unkarinvizslan edustajia voidaan luonnehtia tasapainoisiksi ja sosiaalisiksi. Muutamissa näyttelyarvosteluissa on ollut merkintöjä koirien luonteen pidättyväisyydestä; mm. ujos-telua ja aristelua. Yksi vakava huomautus, joka johti koiran hylkäämiseen näyttelyissä, on annettu koiran purtua tuomaria käteen. Rodun edustajat ovat pääsääntöisesti riistaviettisiä. Koekertomuksista löytyy jonkin verran mainintoja joidenkin yksilöiden paukkuarkuudesta ja voimakkaasta peräänmenotaipumuksesta.

4.2.2 Käyttöominaisuudet

Rotumääritelmän mukaan lk. unkarinvizsla on monipuolinen ja monikäyttöinen metsästyskoira, jonka tulee toimia niin aukealla, metsässä kuin vedessäkin. Sillä tulee olla seuraavat tyypilliset ominaisuudet: erinomainen hajuaisti, kiinteä seisonta, erinomainen nouto sekä määrätietoinen ja innokas riistan seuraaminen uudessa. Se toimii yhtä lailla hankalassa maastossa kuin äärimmäisissä sääolosuhteissakin. Se on tehokas metsästyskoira, minkä vuoksi paukkuarkuus, riistanpelko sekä puutteellinen seisonta ja riistan noutamatta jättäminen ovat virheitä, samoin kuin haluttomuus vesityöskentelyyn. Haun ei tarvitse olla äärimmäisen nopeaa eikä kiihkeääkään, mutta koirasta tulee kuvastua selkeä riistaintoisuus. Lintu-, pienriista- ja pienpetojahdissa koira sovittaa hakunsa maaston mukaisesti.

Saatuana vainun riistasta, tulee koiran jäädä seisomaan liikahtamatta ja osoittaa riistan sijainti. Koira saa edetä riistalle ja ajaa sen lentoon/liikkeelle ainoastaan ohjaajan käskystä. Riistan ylösajaminen maastosta – avansi – tarkoittaa, että koira etenee vauhdikkaasti ja röyhkeästi suoraan riistalle siten, että riista karkoittuu ampumaetäisyydeltä. Riistan karkoituttua on koiran ehdottomasti pysähdyttävä paikoilleen ja pysyttävä siinä ammuttaessa ja riistan mahdollisesti pudotessa tai kaatuessa. Tämä on koiran turvallisuuden kannalta ensiarvoisen tärkeää, minkä lisäksi rauhallinen toimintatapa tekee tilanteesta metsästyksellisen.

Laukauksen jälkeen koira noutaa käskystä riistan halukkaasti ja viivyttämättä ohjaajalle. Riistan tulee olla luovutettaessa vahingoittumaton. Virheiksi luetaan oma-aloitteinen eteneminen, hidas eteneminen tai täysi etenemättömyys.

Lyhytkarvaisen unkarinvizslan vahvuus metsästyskoirana piilee sen monipuolisuudessa. Suomessa vizslaa käytetään lähestulkoon poikkeuksetta seisovana lintukoirana. Erinomaisen hajuaistinsa ja tarkkuutensa ansiosta sitä voidaan käyttää myös mm. vedestä noutavana lintukoirana sekä jäljestävänä koirana. Se on määrätietoinen ja jälkitarkka, eikä jätä jälkityöskentelyä keskeneräiseksi. Suomessa vizslat osallistuvat kanakoirien erikoiskokeisiin.

4.2.3 Kanakoirien erikoiskokeet (KAER-kokeet)

Kanakoirien erikoiskokeet ovat metsästyskokeita, joiden tarkoituksena on kanakoirien jalostusta varten saada tietoja koirien metsästysominaisuuksista ja edistää koirien metsästyskäyttöä. Kokeissa testataan koirien haku riistan löytämiseksi sekä riistatyö maastossa olevalla villillä riistaeläimellä. Lisäksi kokeillaan koeluokista riippuen nouto, tiedotus, vesityö ja jälkityö. Huomiota kiinnitetään myös koiran luonteeseen sekä sen toimintaan sen kohdatessa petoeläimiä.

Koeluokkia on kolme:

- nuorten luokkaan saa osallistua koira, joka ei ole täyttänyt 24 kuukautta eikä ole kilpaillut muissa luokissa
- avoimeen luokkaan saa osallistua koira, joka ei ole oikeutettu osallistumaan voittajaluokkaan
- voittajaluokkaan osallistuu koira, joka on saanut 1. palkinnon avoimessa luokassa

Palkitsemisperusteet

Kaikissa luokissa käytetään laatuarvostelua ja annetaan niin monta ensimmäistä, toista ja kolmatta palkintoa kuin koirien saamat pistemäärät edellyttävät.

Palkintosijojen vähimmäispistemäärät NUO- ja AVO-luokissa ovat samat:

- ensimmäinen palkinto, vähintään 80 pistettä, maksimipisteet 100 pistettä
- toinen palkinto, vähintään 60 pistettä

- kolmas palkinto, vähintään 40 pistettä

Tullakseen palkituksi nuorten luokassa, koiran on saatava hyväksyty arvosana hausta ja riistatyöstä. Tullakseen palkituksi avoimen luokan ensimmäisellä palkinnolla koiran on saatava hyväksyty arvosana jokaisesta osasuorituksesta.

Voittajaluokan pisteiden osalta uusi koesääntömuutos astuu voimaan 1.6.2010.

VOI-luokassa pisterajat ovat seuraavat:

- ensimmäinen palkinto, 80–100 pistettä
- toinen palkinto, 70–79 pistettä
- kolmas palkinto, 60–69 pistettä

Tullakseen palkituksi voittajaluokassa koiran on saatava hyväksyty arvosana jokaisesta osasuorituksesta. Lisäksi ensimmäisen palkintosijan edellytyksenä on, että riistatyön arvosanan on oltava vähintään 2. Saavuttaakseen Suomen käyttövalion arvon, tulee koiralla olla kolme VOI –luokan ykköstulosta siten, että koira on palkittu sekä pelto-, että metsäkanalinnuilla käydyissä KAER-kokeissa.

Koesääntöihin astuu voimaan 1.6.2010 alkaen myös seuraavat muutokset VOI-luokan pistemuutosten lisäksi:

NUO-luokan noutokohteeksi noutolintu.

Rauhoittamattomat lokit hyväksytään myös vesi- ja jälkityökokeessa noutolinnuiksi.

Jälkityön saattomatka enintään 20 metriä. Jälkityössä jälkieläimen kanssa palaavaa koira saa kehua ja kannustaa alle 20 metrin etäisyydeltä ohjaajasta

Koirien arvostelu

Eri rotuihin kuuluvat koirat arvostellaan samojen perusteiden mukaan ottaen huomioon rotukohtaiset eroavat ominaisuudet (esim. spinone ja bracco italiano saavat hakea muista poiketen ravaamalla). Nuortenluokassa kiinnitetään eniten huomiota koiran synnynnäisistä taipumuksista johtuvaan suorituskykyyn. Koirien arvostelussa huomioidaan: haku, riistatyö, nouto, vesityö ja voittajaluokassa jälkityö sekä tiedottaminen.

Koirakohtaisessa pöytäkirjassa tuomari arvioi **hausta**: hakutekniikan, juoksuvauhdin, vainuamistavan sekä törmäykset ja mahdolliset väliinjätöt sekä metsästyshalun..

Riistatyö tapahtumasta arvioidaan: seisontaherkkyys, seisonnan kiinteys ja kesto, eteneminen, paikallistaminen ja koiran käyttäytymisen riistan karkottuessa.

Noutosuorituksessa arvioidaan: noutohalukkuus, kantaminen, luovutus ja pureskelu.

Tiedotusta arvioitaessa kiinnitetään huomiota: seisonnasta irtoamiseen, irtoamisaikaan, ilmentämiseen ja yhteydenpitoon palatessa linnulle.

Lisäksi kirjataan riistakosketukset, seisontojen ja niistä saatujen riistatöiden lukumäärä, haku aika ja tehdäänkö nouto pudotetulla linnulla.

Koepöytäkirjaan merkitään myös, onko riistaa pudotettu ja onko riistana ollut peltokana- vai metsäkanalintuja. Lisäksi kirjataan, jos koiran **luonteessa** on huomauttamista.

Koirien koetulokset tallennetaan saksanseisojakerhon tietokantaan ja Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmään, josta jalostusneuvojat, kasvattajat, rodun harrastajat ja rodusta kiinnostuneet saavat tärkeää tietoa koirien käyttöominaisuuksista..

Taulukko 10

Kaer-kokeet, lyhytkarvaisten unkarinvizslojen palkitsemisprosentti kokeissa sekä koekäynnit vuodesta

2005-2009.

	2005	2006	2007	2008	2009
nuo-	1	0	0	0	0
nuo0	11	4	3	12	3
nuo 1	0	0	0	1	0
nuo2	1	1	0	0	0
nuo3	0	0	1	0	1
avo-	1	0	1	2	0
avo0	18	7	7	6	8
avo1	0	0	0	0	1
avo2	5	0	5	3	1
avo3	1	2	3	1	3
voi-	4	5	0	0	0
voi0	3	4	5	0	0
voi1	1	0	0	0	0
voi2	4	2	1	0	0
voi3	3	0	6	0	0
yhteensä	53	25	32	25	17
Palkittuja	15	5	16	5	6
Palkitsemis%	28	20	50	20	35

Taulukossa on huomioitu kaikki Suomessa rekisteröidyt koirat, joiden koekäynnit on kirjattu Saksanseisojakerho ry:n tietokantaan 3.1.2010 mennessä.

Taulukko 11

Koekertomuksista poimitut huomautukset

Koekertomuksista poimittuja 2005-2009	
Ikäjakauma	1997-2008
	kpl
Kokeessa ko. ajalla käyneet koirat	39
Koekäynnit	152
Huomautettavaa	Yhteensä huomautuksia
Huomautukset/koekertomus	
Puutteet ja huomautukset hakutyöskentelyssä	83

Peräänmenot	35
Ei nouda	25
Koira ei seiso lintua	2
Tuloksettomat seisonnat	25
Noutaa paukusta	8
Tiedottaa tyhjää	8
Nostaa oma-aloitteisesti linnun	2
Huomautukset noudossa	36
Törmäykset	32
Avanssi	2
Ohjaaja luopui	3
Ei nosta lintua	1
Väliinjättö	5
Karkoitus	6

Huomautuksia KAER-kokeissa on tullut haun osalta tuulenkäytöstä, liiallisesta ohjaajaan tukeutumisesta, tyhjistä seisonnoista sekä törmäyksistä. Useassa koekertomuksessa todettiin koiran olevan vielä koulutuksen osalta keskeneräinen ts. koira ei ole vielä herännyt riittävään riistatyöskentelyyn ja on kokematon. Riistatöissä ongelmia ovat puolestaan aiheuttaneet peräänmenot. Noudossa huomautuksia on tullut haluttomista noudoista, riistan pureskelusta ja pudotuksista tai noutamatta jättämisestä.

4.2.3.1 Vizslojen arvostelu kokeissa Unkarissa

Vizslojen käyttö alkuperäiseen käyttötarkoitukseen on pienenevässä koko ajan Unkarissa ja tämän hetkinen arvio on, että noin 10 prosenttia koko kannasta on käytössä metsästyskoirina.

Suoritukset pisteytetään asteikolla 0–4, ja pisteet kerrotaan kertoimella 1–6, joka kuvaa osa-alueen vaikeutta ja merkitystä jalostuksen kannalta. Korkein kerroin on osa-alueilla, joissa arvioidaan merkittäviä periytyviä metsästysominaisuuksia kuten seisontaa, koiran kykyä löytää riistaa ja hakua.

Ensimmäiseen palkintoon koiran on saatava vähintään 90 prosenttia kokonaispisteistä, toiseen palkintoon 75 prosenttia ja kolmanteen palkintoon 50 prosenttia ja yksi piste. Palkitsemiseen vaaditaan, että kaikki osa-alueet on hyväksytysti suoritettu.

Jokaisessa osa-alueessa on määritelty vähimmäispistemäärä tiettyyn palkintosijaan. Esimerkiksi koiran täytyy saada seisonnasta vähintään 3 pistettä yltääkseen ensimmäiseen palkintoon ja vähintään 2 pistettä

yltääkseen toiseen tai kolmanteen palkintoon. Jos koira saa vain yhden pisteen, sitä ei tulisi palkita, olipa sen kokonaispistemäärä kuinka korkea tahansa. Jos koira ei saa yhtään pistettä, se tulee sulkea kilpailusta. Pisteytys perustuu siihen, että jos koiran ominaisuudet jollain vahvasti periytyvällä osa-alueella ovat heikot, sitä ei tulisi luokitella jalostukseen suositeltavaksi yksilöksi. Toinen syy on, että koe suosii tasaisia koiria: nykypäivän metsästyksessä ei ole mahdollista pitää erilaista koira metsästyksen eri osa-alueisiin, vaan vizslan tulisi suoriutua niistä kaikista.

Enimmäispistemäärä unkarinvizslan käyttökokeessa [haku, seisonta, nouto. Vastaa kutakuinkin KAER-koetta.] 380 + (16 lisäpistettä).

1. palkinto: 342–
2. palkinto: 285–341
3. palkinto: 191–284

(Ylimääräisistä suorituksista annetut lisäpisteet eivät vaikuta palkintoon vaan ainoastaan koirien paremuusjärjestykseen. Puolikkaat pisteet pyöristetään ylöspäin)

Taipumuskoe unkarinvizsloille 'Alapvizsga' (BHT '-AV')

I. Yleistä

1. Kokeisiin voivat osallistua yli 12 kuukautta vanhat koirat, joilla on näyttelypalkinto. Vaikka kokeessa ei ole yläikärajaa, on suositeltavaa, että koirat testataan, ennen kuin niiden luontaisia ominaisuuksia on muokattu suuremmalti koulutuksella (12–18 kuukauden ikä on ihanteellinen).

2. Alue ja riista:

- alueella on oltava piilopaikkoja riistalle, mutta koiran täytyy myös pystyä liikkumaan vapaasti.
- linnut: fasaani, pyy tai kurppa, vastateurastettuja lintuja noutoa varten
- jänis, kani tai turkisdummy
- vesityökoe: avoin vesistö, jossa lievästi viettävä ranta. Koiran tulee uida vähintään 5–6 metriä.

3. Pisteytys: Suoritukset pisteytetään asteikolla 0–4 ja pisteet kerrotaan kertoimella 1–6, joka kuvaa osa-alueen vaikeutta ja merkitystä jalostuksen kannalta. Korkein kerroin on osa-alueilla, joissa arvioidaan merkittäviä periytyviä metsästysominaisuuksia kuten seisontaa, linnun löytökykyä ja hakua. Palkintosija määräytyy kokonaispisteiden perusteella. Jos koira saa jostain osa-alueesta nolla pistettä, sitä ei palkita.

Enimmäispistemäärä: 100. Koe on ”hyväksytty”, jos koira saa pisteitä 61–80 (unkariksi: 'megfelelt'). Koe on ”erinomainen suoritus”, jos koira saa yli 81 pistettä (unkariksi: 'kiválóan megfelelt').

II. Osa-alueet:

1. Haku

Jos alueella on vähän riistaa, sinne piilotetaan kasvatettuja lintuja häkeissä (vähintään 15 minuuttia ennen kokeen alkua). Häkit peitetään kasveilla siten, että koira voi kuitenkin haistaa linnut. Jokaisella koiralla tulisi olla useita mahdollisuuksia linnulle. Tuomarin ei tule pitää virheenä sitä, että koira alkaa hakea ja seisoa riistaa vasta löydettyään ensimmäisen linnun.

1.1. Hajuaisti (kerroin: 4):

Arvioidaan koiran työskentelyä koko kokeen ajan. Huomioidaan miten ja miltä etäisyydeltä koira merkkää riistan, makuut ja jäljet sekä se, käyttääkö koira pääsääntöisesti maajälkeä vai hyödyntääkö se myös tuulta (pään asento).

1.2. Haku (3):

Koska kyseessä on taipumuskoe, valmista kuviohakua ei edellytetä. Arvioidaan koiran työskentely- ja riistainto, päänasento ja oma-aloitteisuus. Arvioinnissa painotetaan koiran toimintaa ensimmäisen riistakosketuksen tai makuun löytymisen jälkeen. Koiran tulisi työskennellä itsenäisesti ilman jatkuvaa ohjausta, ja sen tulisi uskaltaa loitota ohjaajasta. Työskentelystä tulisi heijastua taipumus kuviointiin. Positiivista on koiran taipumus tarkistaa jäljet loppuun asti, vaikka tämä johtaisikin epäsäännölliseen hakukuvioon ja hakemattomiin alueisiin. Koiran liikkumisen tulee olla kevyttä, tasapainoista ja harmo- nista.

1.3. Riistan merkkäus ja seisonta (4):

Vakaa seisonta ei ole ehdoton vaatimus. Parhaan tuloksen saadakseen koiran tulee ilmaista riista selke- ästi ja seistä riistaa hajulta edes muutaman sekunnin ajan.

1.4. Kestävyys, nopeus (1):

Viszlan tulee hakea laukalla tai ainakin nopealla ravilla. Riistainnon pitäisi kestää koko kokeen ajan. Virheeksi ei lasketa, jos koira pysähtyy makuille tai jäljille haistelemaan, eikä jatka hakua ilman ohjaajan kehotusta, tai jos koira alkaa hakea määrätietoisesti vasta ensimmäisen riistakosketuksen jälkeen (koiran on kuitenkin osoitettava innokkuutta ja oma-aloitteisuutta jo ennen riistan löytämistä).

2. Nouto (aika: 3 minuuttia kullekin riistaeläimelle)

Koiran tulee noutaa lintu tai turkiseläin itsenäisesti ilman ohjaajan apua. Ei riitä, että koira ottaa riistan ohjaajan kädestä. Paras suoritus on, jos koira noutaa heitetyn riistan oma-aloitteisesti ja avustamatta.

Riista: vasta tapettu turkiseläin tai lintu. (Koirille tulee antaa mahdollisuus tutustua riistaan ja noutaa se ennen kokeen alkua.) Ohjaaja voi auttaa koiraan haluamallaan tavalla, esimerkiksi leikkimällä ja innos- tamalla sitä riistalla, mutta tämä huomioidaan lopullisen noutosuorituksen arvostelussa. Noutoa voi yrittää useita kertoja aikarajan puitteissa. Jos koira ei suostu ottamaan jotain riistaeläintä suuhunsa, se voi saada ainoastaan yhden pisteen.

2.1. Riistainto (3):

Koiran täytyy osoittaa jatkuvaa kiinnostusta riistalle. Vizsla voi saada vain yhden pisteen, jos se kääntyy pois riistasta haisteltuaan sitä lyhyesti tai jos se ottaa riistan suuhun ja kantaa sitä vähintään kolme metriä ohjaajan jatkuvasti kannustamana. Parhaassa tapauksessa koira osoittaa kiinnostusta jo riistaeläimen nähdessään ja noutaa innokkaasti heitetyn riistaeläimen lyhyen ”tutustumisajan” jälkeen. Koiran tulee kantaa riistaa tasapainoisesti ja hyvällä otteella.

2.2. Kantaminen ja nouto (2)

Parhaaseen pistemäärään koiran tulee kantaa riistaa tasapainoisesti, innokkaasti ja hyvällä otteella. Ot- teen korjaaminen ei ole virhe. Noutoetäisyys on vähintään kolme metriä.

2.3. Jäljestystaipumus (1):

Noin 30 metriä pitkä jälki tehdään noudon jälkeen. Lähtöpaikkaan hierotaan jäljestettävän eläimen hajua

ja jätetään sulkia. Koira ei saa nähdä jäljen vetämistä.

Maasto täytyy valita siten, että se on nuorelle koiralle sopiva. Maasto ja tuulensuunta on huomioitava. Ohjaaja osoittaa lähtöpaikan, minkä jälkeen koiran on työskenneltävä itsenäisesti. Ohjaaja voi seurata koira, joka voi olla joko kytkettynä tai vapaana. Jälkitarkkuutta ei vaadita, vaan arvioidaan koiran taipumus jäljestykseen, into ja määrätietoisuus.

3. Vesityö

Aikaraja: 5 minuuttia.

Koira noutaa vedestä ohjaajan valitseman noutoesineen tai riistan. Lyhyen lämmittelyn jälkeen (1 min) ohjaaja heittää noutoesineen veteen niin, että koiran on uitava useita metrejä noutakseen sen. Koira voi lähteä noutoon välittömästi. Luovutusta ei vaadita, vaan riittää, jos koira tuo noutoesineen rannalle. Ohjaaja heittää noutoesineen välittömästi uudelleen veteen. Kun koira on toistamiseen vedessä, ammutaan ilmaan noin viidentoista metrin etäisyydeltä koirasta. Koiran tulee jatkaa noutoa. Ohjaaja voi kannustaa tai käskeä koira tai heitellä veteen jotain (esim. pikkukiviä) noutoesineen lähelle.

Jos koira nousee vedestä laukauksen jälkeen noutamatta, ohjaaja voi lähettää sen uudestaan tai heittää toisen noutoesineen. On tärkeää, että koira menee uudestaan veteen. Jos koira ei suostu menemään laukauksen jälkeen veteen, se saa nolla pistettä ja merkinnän paukkuarvuudesta (4.1).

3.1 Veteenmenohalu (3)

Koiran veteenmenohalu ja vesityöntö on huomioitava (veteen hyppäämistä ei lasketa eduksi). Uintityyliä ei arvioida.

4. Luonne

4.1. Paukkuarvuus (1)

Paukkuarvuus testataan maastokokeen ja vesityön aikana. Parhaassa tapauksessa maastossa hakeva koira laukauksen kuultuaan jatkaa työskentelyä hetken mietinnän jälkeen yhtä innokkaasti kuin ennen laukausta. Vesityössä koiran tulisi jatkaa noutoa laukauksen jälkeenkin. Vesityössä käskytystä tai ohjaavaa esim. pikkukivien heittelyä ei lasketa virheeksi. Jos koira palaa maastossa ohjaajan luokse laukauksen kuultuaan ja jatkaa työtä haluttomasti ohjaajan kannustuksesta huolimatta, se voi saada vain yhden pisteen. Jos koira karkaa tai kieltäytyy jatkamasta haku, se kirjataan paukkuarvaksi, ja sen koe keskeytetään.

4.2. Työskentelyinto, temperamentti (3)

Työskentelyintoa ja temperamenttia arvioidaan koko kokeen ajan. Seuraavat kohdat on huomioitava:

- * Koiran käytös tuomaria ja vieraita ihmisiä kohtaan.
- * Koiran käytös vieraita koiria kohtaan (perusteeton aggressiivisuus on vakava virhe)
- * Koiran ja ohjaajan yhteistyö, ohjattavuus ja koulutettavuus.

Koiran tulee osoittaa työskentely- ja riistaintoa. Nuoren koiran ollessa kyseessä ylivilkas, jopa vaikeasti hallittava luonne on pienempi virhe kuin ujo, arka, välinpitämätön tai aggressiivinen käytös.

4.2.3.2 Käyttökokeet Ruotsissa

Ruotsissa tehdyn jalostuksentavoiteohjelmaan kuuluva terveys-/ominaisuuskyselyn tulosten mukaan lyhytkarvaisten unkarinvizslojen metsästysominaisuudet Ruotsissa ovat vizslaharrastajien mukaan hyvät. Tavoitteena on kuitenkin nostaa rodun keskitasoa. Metsästysominaisuuksia ovat vauhti, haun laajuus, haku, yhteistyö ja veteenmeno- ja uintihalukkuus. Arvostelu tapahtuu asteikolla 1–4 (paitsi nopeuden ja haun osalta, joka arvostellaan asteikolla 1–5). Tulos 4 vastaa asteikolla 1-4 arvostelluissa

osasuorituksissa innokkainta toimintaa. Metsästysominaisuudet kirjataan koetulosten kanssa yhtä aikaa ja niitä käytetään vuosittain jalostuksessa ja sen arvioinnissa.

Jaktprov (metsästyskoe eli kanakoirien erikoiskoe)

Metsästyskokeiden tarkoituksena on arvioida koirien hakua riistan löytämiseksi sekä kykyä käsitellä riistaa. Koirien sosiaalisuuden toteaminen näyttelee tärkeää osaa, sillä koirat hakevat lähes poikkeuksetta parihakuna. Jokaisessa koeluokassa testataan nouto (apport), vesityö ja jälkityö (eftersöksgränar; vatten / släp spår). Lisäksi voittajaluokassa suoritetaan ns. hakunouto (apporteringsruta), jossa koira hakee osoitetun alueen ja palauttaa ohjaajalleen alueelta löytyneet riistaeläimet.

Koeluokkia on 3:

Unghundsklass (UKL) eli nuorten luokka, johon saa osallistua 9 kk täyttänyt koira, tai koira joka ei ole vielä täyttänyt 24 kk. Öppenklass (ÖKL) eli avoin luokka, johon saa osallistua 9 kk täyttänyt koira ja koira joka on saavuttanut aikaisemmin korkeintaan nuorten luokan 1 palkinnon (saavutettu Ruotsin metsästyskoesääntöjen mukaisesti / Ruotsin kennelliiton hyväksymien ulkomaisten koesääntöjen mukaisesti). Elitklass (EKL) eli voittajaluokka, johon saa osallistua 1. palkinnon avoimessa luokassa saavuttanut koira.

Palkitsemisperusteet

Ennen metsästyskokeeseen osallistumista tulee koiralla olla hyväksytysti suoritettuna vesi- ja jälkityökoe sekä voittajaluokassa edellisten lisäksi noutoruutu. Itse metsästyskokeessa (pelto-, metsä-, tai tunturikoe) arvostellaan koiran haku ja riistatyö sekä noutosuoritus. Jokaisesta osa-suorituksesta annetaan pisteet seuraavasti: 0 tai 4–10. Alin hyväksyty pistemäärä on 4. Koira, jonka tuomari katsoo ansaitsevan alimman arvosanan (4 pistettä) maastotyöskentelystä (haku/seisonta/riistatyö), saa avoimessa ja voittajaluokassa hakuaikaa vähintään 30 minuuttia. Koira, jonka tuomari katsoo ansaitsevan arvosanan 7 tai enemmän maastotyöskentelystä saa hakuaikaa vähintään 60 minuuttia. Koira joka ei päivän aikana saa riistakosketusta, saa merkinnän koekertomukseen "ej för fågel" (eff) eli ei riistakosketusta linnulle. Mikäli tuomari katsoo koiran toiminnan ansiokkaaksi, voidaan koiralle jakaa hederspris (HP) eli kunniapalkinto. Saavuttaakseen Ruotsin käyttövalion arvon, tulee koiralla olla kaksi VOI-luokan tulosta, joko pelto- tai metsäkanalinnuilla käydyistä metsästyskokeista.

Koirien arvostelu

Nuortenluokassa kiinnitetään huomiota eniten koiran synnynnäisiin taipumuksiin ja arvioidaan nuorten koirien työskentely- ja metsästysintoa. Riistatyössä ei pudoteta lintua, vaan ammutaan ilmaan.

Avoimessa - ja voittajaluokassa pyritään metsästyksellisessä tilanteessa pudottamaan lintu koiralle. Koiralla tulee olla päivän aikana vähintään 2 riistatyötä, jotta sille voidaan antaa maastotyöskentelystä arvosana 8 tai enemmän.

Maastotyöskentelyssä arvioidaan koiran kyky löytää ja käsitellä riistaa. Tuomari arvioi koiran juoksu-vauhdin, tuulenkäytön, maaston peittävyuden, haun laajuuden ja kuvioinnin, yhteistyön, puurtamisen ja metsästyshalukkuuden. Tiedottaminen luetaan koiralle ansioksi. Maastotyöskentelyä arvosteltaessa painotetaan koiran kykyä löytää riistaa ja seisoa sille. Riistatyössä arvioidaan seisonnan kesto, eteneminen, paikallistaminen ja koiran käyttäytyminen riistan karkottuessa. Kun toinen parihaussa olevista

koirista ottaa seisonnan, kytketään hakupari. Hakuparin seisonnan ryöstäminen luetaan virheeksi ja johtaa kyseisen koiran osalta kokeen keskeyttämiseen (AVO- ja VOI-luokissa). Maastotyöskentelyn yhteydessä suoritetaan nouto. Nouto suoritetaan joko kylmällä linnulla tai koiran riistatyöstä pudotetulla linnulla. Noutosuorituksessa arvioidaan koiran käyttäytyminen riistan pudotessa, noutohalukkuus, kantaminen, pureskelu ja luovutus.

Vesityössä arvostellaan koiran käyttäytyminen ammuttaessa (ei NUO-luokassa) ja riistan pudotessa, veteenmenohalukkuus ja työskentelyinto, nenän käyttö, kantaminen, pureskelu ja luovutus.

Jälkityössä arvostellaan koiran jäljestämiskyky ja -halukkuus, nenän käyttö, kantaminen, pureskelu ja luovutus.

Hakunoudossa (vain VOI-luokka) arvostellaan koiran kyky ja halukkuus löytää osoitetulta alueelta kätkeytyt riistaeläimet ja noutaa ne ohjaajalleen. Arvostelussa huomioidaan yhteistyö, ohjattavuus, maaston peittävyys, kantaminen, pureskelu ja luovutus.

Taulukko 12 Metsästyskokeen osasuoritukset ja osasuoritusten kertoimet

		kerroin	kerroin	enim. pisteet	enim. pisteet
NUO, AVO	VOI	NUO, AVO	VOI	NUO, AVO	VOI
1. Maastotyöskentely	1. Maastotyöskentely	10	10	100	100
2. Nouto maasto-työskentelyn yht.	2. Nouto maasto-työskentelyn yht.	2	2	20	20
3. Vesityö	3. Vesityö	5	5	50	50
4. Jälkityö	4. Jälkityö	3	3	30	30
	5. Hakunouto		3		30
Yhteensä				200	230

Taulukko 13 Palkintosijojen pistemäärät.

Palkinto	pisteet NUO, AVO	pisteet VOI	saavutettu pistemäärä maastotyöstä
1. palkinto	160	184	7
2. palkinto	120	138	5
3. palkinto	80	92	4

Viltspårsprov (metsästyskoirien jäljestämiskoe eli verijälkikoe)

Viltspår -kokeiden tarkoituksena on selvittää koiran kyky seurata haavoitetun riistaeläimen jälkiä. Ruotsissa on kaksi kilpailuluokkaa, anlagsklass eli alokasluokka ja öppen klass eli avoinluokka. Alokasluokasta koira siirtyy GK (hyväksytty) tuloksella avoimeen luokkaan, jossa saavutettuaan 3 AVO1-palkintoa, myönnetään sille jälkivalion arvo.

4.3. Terveys

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet; HD eli lonkkaniveldysplasia

Lyhytkarvaisen unkarinvizslan voimassa olevassa PEVISA-ohjelmassa on määrätty, että rekisteröitävien pentujen vanhemmilla tulee olla virallinen lonkkakuvauslausunto. Rekisteröinnin raja-arvona on lonkkakuvaustulos C. Kahta sairasonkkaista ei tulisi yhdistää.

Taudin kuvaus

Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli ”lonkkavika”, (engl. hip dysplasia, HD) on koirien yleisin luuston/nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määritellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi. Lonkat ovat syntymähetkellä makroskooppisesti normaalit, mutta muutokset alkavat jo pennun ensimmäisten elinviikkojen aikana. Löysyys johtaa reisiluun pään ja lonkkamaljan riittämättömään kontaktiin. Alueelle kohdistuu epänormaalin suuri paine, joka on sitä suurempi mitä pienempi kontaktialue on. Tämä voi johtaa mikromurtumiin ja lonkkamaljan mataloitumiseen. Noin vuoden iässä lantion luutumisen on täydellistä ja lonkkaniveletkin stabiloituvat. Yleensä kipukin helpottaa tässä iässä.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö johtaa yleensä nivelrikkoon. Nivelrikon kehittymisen aikatauluun ja tyyppiin vaikuttavat rotukohtaiset ja yksilölliset erot. Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy tämänhetkisen tutkimustiedon perusteella kvantitatiivisesti eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Näistä osa on ns. suurivaikutteisia geenejä (engl. major gene). Periytymisaste vaihtelee eri tutkimuksissa välillä 0.1–0.6. Ympäristöllä on vaikutusta kasvuhäiriön ilmiäsuun. Useissa tutkimuksissa on todettu runsaan ravinnonsaannin olevan yhteydessä lonkkavikaan. Ruokinta ei aiheuta dysplasiaa, mutta se tuo vian esiin geneettisesti alttiilla koirilla. Tämä pätee myös toisin päin, optimaalisella ruokinnalla lonkkanivelen kasvuhäiriö ei tule näkyviin tai on lievempää. Myös liian raju liikunta kasvuaikana voi pahentaa muutoksia.

Lonkkanivelen kasvuhäiriötä tavataan lähes kaikilla roduilla, mutta yleisintä se on suurilla ja jättiroduilla. Oireet voidaan huomata pentuna 3-12 kuukauden iässä, jolloin kipu johtuu löysyyden aiheuttamasta nivelkapselin tulehduksesta tai luukalvon hermojen jännityksestä ja repeämisestä. Oireet voivat vähentyä selvästi tai loppua kokonaan jopa useiksi vuosiksi, kun nivelen ympärille muodostuva sidekudos vähentää nivelen löysyyttä. Toinen oireilevien koirien ryhmä on aikuiset koirat, joiden oireiden syynä on nivelrikko. Nuorilla koirilla oireina voivat olla takajalkojen ontuminen, ”pupuhyppele”, ylönousuvaikeudet levon jälkeen, liikkumishaluttomuus ja naksahdeleva ääni kävellessä. Oireet voivat alkaa äkillisesti ja omistaja voi liittää ne johonkin tapaturmaan. Vanhemmilla nivelrikkoisilla koirilla oireet voivat olla epämääräisiä. Oireilu laitetaan usein vanhenemisen piikkiin. Tyypillisiä oireita ovat takajalkojen ontuminen ja jäykkyys liikkeessä. Lonkkavikainen koira yrittää viedä painoa pois takaosalta, mikä ilmenee kävellessä selkälän aaltoiluna ja lantion kiertymisinä. Tämä johtaa myös takaosan lihaskatoon ja etupään lihasten voimistumiseen.

Lonkkanivelen kasvuhäiriön ja siitä johtuvan nivelrikon hoidossa on ruokinnalla keskeinen merkitys. Ylipaino pahentaa oireita ja pelkkä painon pudotus voi helpottaa koiran oloa. Tulehduskipulääkkeitä ja pistoksena tai suun kautta annettavia nivelnesteiden ja nivelruston koostumusta parantavia aineita käytetään yleisesti. Sopiva liikunta pitää lihaksiston kunnossa ja nivelet liikkuvina. Kirurgisia hoitoja on myös olemassa.

Lonkkavian vastustamisohjelma perustuu useimmilla roduilla röntgenkuvissa sairaksi todettujen yksilöiden karsimiseen jalostuksesta. Lonkkanivelen kasvuhäiriön periytyvyys on kohtuullinen. Ilmiasuunkin perustuvan jalostusvalinnan pitäisi johtaa tuloksiin, jos valinta on systemaattista. Jalostusarvoindeksien (BLUP-indeksit) avulla valinta on tehokkaampaa. Indeksissä otetaan huomioon koiran kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristötekijöiden vaikutusta. Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka- että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria.

4.3.1.1 Rodun HD-tilanne Suomessa

Tilanne lonkkanivelen kehityshäiriön suhteen on parempi kuin rodun kotimaassa Unkarissa. Jotta tautia voitaisiin seurata tuloksellisemmin ja ongelmaan puuttua ajoissa, tarvitaan enemmän tutkimuksia. Tärkeäksi tavoitteeksi voidaankin asettaa, että yhä suurempi joukko rekisteröidyistä koirista lonkkakuvattaisiin.

Taulukko 14 Suomen lonkkakuvaustilasto 2000-2009

Vuosi	Kuvattuja	A	B	C	D	E
2000	50%	71%	29%	0%	0%	0%
2001	47%	62%	0%	38%	0%	0%
2002	58%	67%	33%	0%	0%	0%
2003	42%	60%	30%	10%	0%	0%
2004	26%	56%	22%	22%	0%	0%
2005	18%	80%	0%	20%	0%	0%
2006	31%	0%	20%	60%	20%	0%
2007	29%	18%	36%	36%	9%	0%
2008	4%	0%	100%	0%	0%	0%
2009	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Yhteensä	29%	52%	25%	18%	3%	0%

Lähde: Kennelliiton KoiraNet

Taulukko 15 Suomen lonkkakuvaustilastot 2000-2009

Vuosi	Syntyneitä	A	B	C	D	E	Yhteensä
2000	14	5	2	0	0	0	7
2001	17	5	0	3	0	0	8
2002	26	10	5	0	0	0	15
2003	24	6	3	1	0	0	10
2004	35	5	2	2	0	0	9
2005	28	4	0	1	0	0	5
2006	16	0	1	3	1	0	5
2007	37	2	3	2	1	0	8
2008	26	0	1	0	0	0	1
2009	17	0	0	0	0	0	0
Yhteensä	249	37	17	12	2	0	68

Lähde: Kennelliiton KoiraNet

Taulukko 16 Viiden eniten käytetyn nartun ja uroksen lonkkaindeksit

5 ENITEN KÄYT. UROSTA	Pentueet	Pennut	Kuvattuja	A	B	C	D	E	indeksi
SEREDI HUNOR	4	27	4	2	0	1	1	0	2,0
HOOKSIDE BOSZ JOSZEF	3	22	10	3	3	4	0	0	1,5
HOOKSIDE ASZU	4	21	4	0	1	3	0	0	2,5
HOOKSIDE CSABA	3	19	9	4	4	1	0	0	0,583333333
PUSTAN KAPUS	2	15	7	5	2	0	0	0	0,285714286

5 ENITEN KÄYT. NARTTUA	Pentueet	Pennut	Kuvattuja	A	B	C	D	E	indeksi
NAPOLYI	4	33	1	0	1	0	0	0	1,0
CANINE MIGHTY WONDER	4	22	11	6	3	2	0	0	0,81818
CANINE HASTA LA VISTA	3	19	5	2	2	1	0	0	1
PITYPANG KAROLA	2	18	5	3	2	0	0	0	0,4
AROLÄHDE BELLA	2	18	4	2	1	0	0	1	1,5

Indeksi on laskettu seuraavasti: $(A*0 + B*1 + C*3 + D*4 + E*5)/(A + B + C + D)$

Lonkkaindeksi on laskettu kaavalla, joka huomioi ainoastaan jälkeläisiä tuottaneen koiran kuvattujen jälkeläisten lonkkakuvaustulokset. Mitä suurempi indeksiluku, sitä huonommat ovat kyseisen koiran jälkeläisten lonkat. Valitettavasti kuvattujen jälkeläisten osuus koiran koko jälkeläismäärästä ei vaikuta tulokseen.

4.3.2 Muita Suomessa rodulla todettuja sairauksia ja vikoja

Rakennevirheet

Käyttöä haittaavana rakennevirheenä on esille tullut virheellistä lanterakennetta, esimerkiksi liiallista jyrkkyyttä. Tämä vaikuttaa takajalkojen ponnistusvoimaan ja taka-askeleen pituuteen, ja sitä kautta kestävyteen maastossa. Lantion jyrkkyyden heikentää kulmauksia.

Karvapeite

Joillain yksilöillä esiintyy ridgeä, joka on kuitenkin melko harvinaista. Ridge muodostuu vastakarvaan kasvavista karvoista.

Hammaspuutokset ja purentavirheet

Suomessa on näyttelykertomuksien mukaan löydetty muutamalta yksilöltä hammaspuutoksia.

Hammaspuutokset ovat yleensä perinnöllisiä. Eтуhampaat on syytä laskea tarkoin, koska muilla hampailla on taipumus korvata yhden hampaan puutos asettumalla tasaiseen riviin, jolloin aukkoa ei ole nähtävissä. Jos etuhammas katkeaa, on sen jättämä aukko havaittavissa. Tavallisimmin hammaspuutokset esiintyvät premolaareissa, ja hammasrivissä on nähtävissä selvä aukko. P1 ja P2 puute ovat sangen yleisiä, P3 ja P4 harvinaisempia, mutta samalla myös vakavampi virhe. Molaarejakin voi puuttua, mikä katsotaan vakavaksi virheeksi, tosin rotumääritelmän mukaan M3:n puuttuminen jätetään huomiotta.

Taulukko 17 Koiran hampaat

	MAITOHAMPAIDEN PUHKEAMINEN	VAIHTO PYSYVÄÄN HAMPAASEEN
ETUHAMPAAT I	4 - 6 viikkoa	3 - 5 kuukautta
KULMAHAMPAAT C	3 - 5 viikkoa	5 - 7 kuukautta
PREMOLAARIT		
P 1	-----	4 - 5 kuukautta
P 2	4 - 6 viikkoa	5 - 6 kuukautta
P 3	4 - 6 viikkoa	5 - 6 kuukautta
P 4	4 - 6 viikkoa	5 - 6 kuukautta
MOLAARIT		
M 1	-----	4 - 5 kuukautta
M 2	-----	5 - 6 kuukautta
M 3	-----	6 - 7 kuukautta

Pysyviä hampaita koiralta tulee löytyä yhteensä 42 kappaletta.

Allergisuus

Herkkäähoisuuteen ja allergisuuteen taipuvaisuutta on ilmennyt muutamilla yksittäisillä yksilöillä. Hoitomuotona on käytetty ruokavalion vaihtamista.

Nk. yliherkkyyteen/allergisuuteen taipuvaisen koiran immuunijärjestelmä toimii ”liian tehokkaasti”, eli elimistö puolustautuu sinänsä harmittomia aineita vastaan. Yliherkkyyttä/allergisuutta on monen asteista ja sitä voi ilmetä koiralla erilaisina oireina tai oireyhdistelminä, mm. iholla (kutina, punotus), silmissä (vuotaminen, kutina, punotus, tulehtuneisuus), korvissa (kutina, liialliset korvaneritteet, jatkuvat korvatulehdukset), ruoansulatuskanavassa (ripuli) tai hengitysteiden ärtyneisyytenä. Sairastunut koira tulee jättää jalostuksen ulkopuolelle.

Sikaripunkki

Sikaripunkki on sikarinmuotoinen hämähäkkieläin, jonka raajat ovat surkastuneet. Punkit oleilevat ihon karvafollikkeleissa ja talirauhasissa muutaman millimetrin syvyydessä. Sikaripunkin katsotaan kuuluvan ihon normaalieliöstöön, eikä sikaripunkki selviäkään isäntäeläimensä ulkopuolella kovin kauaa. Tartuntareittinä on suora kontakti imettävästä emästä pentuihin. Sairaus puhkeaa, jos koiralla on altistavia tekijöitä kuten nuoruus, ohut karva, heikentynyt yleiskunto tai immuunivaje. Sairautta ei lueta perinnölliseksi, mutta immuunivaje voi olla myös perinnöllistä.

Paikallinen demodikoosi

Paikallista demodikoosia esiintyy etenkin pään ja etujalkojen alueella. Iholla on tällöin muutaman sentin kokoisia ohutkarvaisia tai karvattomia, hilseileviä ja usein myös punoittavia laikkuja. Iho on usein tummentunut ja koholla. Paikallinen demodikoosi ei ole vaarallinen eikä yleensä vaadi hoitoa.

Yleistynyt demodikoosi

Yleistyneen demodikoosin oireet ovat aluksi samanlaiset kuin paikallisen muodonkin, mutta ne leviävät alueellisesti ja pahenevat. Usein ihovaurioiden kohtiin pesiytyy bakteereja, jotka aiheuttavat sekundaarisen tulehduksen. Yleistynyt muoto saattaa aiheuttaa myös kivuliasta tassujen ihon tulehtumista. Yleistyneen muodon taustalla on usein jokin systeemisairaus, esim. sokeritauti. Eläinlääkäri varmistaa demodikoosidiagnoosin ottamalla raapenäytteen, josta epätavallisen suuri punkkimäärä voidaan havaita. Yleistyneen demodikoosin puhkeaminen edellyttää, että immuunijärjestelmä on häiriintynyt, ja tätä häiriötä pidetään perinnöllisenä. Kantoaikaan ja imetykseen liittyvä stressi voi helposti saada aikaan demodikoosin oireiden alkamisen uudelleen. Yleistynyt demodikoosi täytyy hoitaa lääkkeillä, karvanajelemisella ja pesuhoidolla. Yleistynyt demodikoosi ei kuitenkaan parane täysin, mutta se voidaan hoidolla saada pysymään oireettomana. Yleistynyttä demodikoosia sairastavaa koira ei tule käyttää jalostukseen.

Valeraskaus

Valeraskaus on narttukoiran normaali fysiologinen tila, jossa se uskoo olevansa tiine ja saavansa pentuja. Nartun äidinvaistot heräävät, ja se hoitaa kuviteltuja pentujaan. Valeraskaus tulee kiiman jälkeen, 60–70 vuorokautta kestävän keltarauhasvaiheen aikana. Valeraskauden aiheuttaa seerumin prolaktiinipitoisuuden nousu ovulaation jälkeen. Prolaktiinipitoisuuden huippu saavutetaan noin 60 vuorokaudessa. Näkyvästi valeraskaalla koiralla prolaktiinipitoisuus on korkeampi kuin piilevästi valeraskaalla koiralla. Joillakin nartuilla on voimakkaitakin valeraskauden oireita, kun taas jotkut nartut eivät koskaan

elämänsä aikana tule valeraskaaksi. Valeraskaus voi aiheuttaa myös hetkellisiä häiriöitä koiran metsästyskäytössä.

Napatyrät

Suomessa muutamissa pentueissa on havaittu napatyrää. Tyräksi kutsutaan ruumiinontelon seinämässä olevaa normaalia suurempaa aukkoa, josta yleisimmin pullistuu rasvakudosta ulospäin. Yleisin koiranomistajan ja kasvattajan havaitsemista tyristä on napatyrä. Se on lähes aina synnynnäinen tai syntymän yhteydessä aiheutettu/aiheutunut vika, joskin perinnölliset seikat vaikuttavat myös vahvasti sen syntyyn.

Yleisin tyrä on ns. ”sulkeutunut tyrä”, joka syntyy, kun heti syntymän jälkeen napa-aukosta valahtaa hieman rasvakudosta, mutta naparengas sulkeutuu kuitenkin normaalisti. Tyrän koko vaihtelee, mutta yleisimmin se on noin peukalonpään kokoinen pehmeä pullistuma. Tämän kokoinen pullistuma ei haittaa pentua, eikä se yleensä kasva pennun kasvaessa. Siten sitä ei myöskään tarvitse leikata. Napatyrää pidetään resessiivisenä ja polygeenisenä vikana. Toisilla roduilla (esim. basenji, kääpiökoirat) napatyrä on yleisempää. Napatyrän perinnöllisyydestä johtuen koiralla, jolla napatyrä on leikattu, ei pitäisi teettää pentuja.

Koiran polven ristositeen repeämä

Suomessa on kirjattu muutama polven ristositeen repeämä. Polven ristositeen repeämä on harvoin vaman aiheuttama äkillinen tila. Ristoside pettää koiralla vähitellen viikkojen-kuukausien aikana ja katkeaa normaalin liikunnan seurauksena. Etummaisen ristositeen repeämä on tavallisin koiran tuki- ja liikuntaelimestön sairaus. Takimmaisen ristositeen katkeaminen on hyvin harvinaista, ja se tapahtuu voimakkaan ulkoisen voiman (trauma) seurauksena. Samalla polvesta yleensä rikkoutuu muitakin rakenteita.

Ristositeen pettämisen eräs syy on nykykäsityksen mukaan polven liian suora kulmaus, jolloin polven sääriluun puoleinen nivelpinta ei enää ole vaakatasossa vaan taaksepäin vinossa. Tämän seurauksena aiheutuu reisiluuta taaksepäin painava voima joka kerta, kun koira varaa painoa jalalleen. Tämä toistuva voima lopulta katkaisee etummaisen ristositeen. Kulmauksiltaan ”normaalilla alkukantaisella koiralla” ja ihmisellä tällaista voimaa ei synny.

Unkarinvizslojen kokoisilla koirilla ristositeen repeämä on leikattava lähes aina, ja koiran jatkokäyttö metsästyskoirana voi olla hyvinkin epävarmaa.

Vesihäntä

Vesihäntä on melko yleinen noutavan koiran vaiva, jossa koiran hännän tyviosa kipeytyy. Kipu on todennäköisesti hermostoperäistä. Syitä voivat olla muun muassa kylmässä/viileässä vedessä uiminen tai yleensä runsas uiminen

Häntämutki

Häntänikamiin voi kehittyä muutoksia, jotka tuntuvat mutkina tai jopa kulmina nikamaväleissä. Häntämutkaista koiraa ei tule käyttää jalostukseen. Häntämutkaa on pidetty rodun degeneraatiota ilmaisevana sairautena ja sillä on todettu olevan yhteyttä myös muihin luun kasvuhäiriöihin.

Häntämutki on yleensä todettavissa jo pikkupennulla luovutusiässä. Varmuudella hännän kehityshäiriöt voidaan selvittää röntgentutkimuksella kasvukauden lopussa. Häntämutkasta ei yleensä ole haittaa koiralle.

Häntävauriot

Useampia ilmoituksia on tullut koiran hännänpään vaurioitumista ja jopa murtumisesta metsästyskäytön yhteydessä.

Epilepsia

Suomessa on kirjattu muutama epilepsiatapaus. Tilanteen kartoittamiseksi olisi erittäin toivottavaa saada terveystarkastuksia suuremmasta määrästä koiria.

Epilepsia on toistuvia kohtauksia aiheuttava aivojen sähköisen toiminnan häiriö, joka on koiran yleisin neurologinen sairaus. Kohtauksien luonne vaihtelee ja koiralla voi olla tajunnan, motoriikan, sensorisen toiminnan, autonomisen hermoston ja/tai käyttäytymisen häiriöitä. Kohtauksen aikana koira voi olla tajuissaan tai tajuton. Jos koko koira kouristelee, puhutaan yleistyneestä kohtauksesta. Kohtaus voi esiintyä myös paikallisena, jolloin vain yksi lihasryhmä, esimerkiksi koiran raaja tai raajat kouristelevat. Paikallisalkuinen kohtaus voi laajeta yleistyneeksi kohtaukseksi. Kohtauksen luonne riippuu purkauksen lähtöpaikasta aivoissa ja sen leviämisestä. Epilepsiaa sairastavaa koira ei saa käyttää jalostukseen. Samoin on vältettävä sellaisten riskilinjojen yhdistämistä, joiden tiedetään tuottaneen epileptikkojälkeläisiä, niin kauan kun rodulle ei ole olemassa geenitestiä, jonka avulla sairauden kantajuus voidaan todeta.

Ensimmäinen epilepsia-kohtaus tulee useimmiten nuorena, 1–5-vuotiaana, mutta perinnöllinen epilepsia voi alkaa missä iässä hyvänsä. Samantyyppisiä kohtauksia voivat aiheuttaa myös muut sairaudet kuin epilepsia. Epilepsiadiagnoosi pohjautuu muiden sairauksien poissulkemiseen. Siksi koirasta otetaan virtsa- ja verinäytteitä ja tehdään neurologinen tutkimus. Jollei muuta selittävää syytä löydy, koira sairastaa epilepsiaa. Epilepsiaa ei voida parantaa, vaan koira tarvitsee lääkitystä koko loppuelämänsä ajan. Lääkityksen aloituspäätökseen vaikuttaa kohtauksien esiintymistiheys ja vakavuus. Lääkityksen avulla epilepsia-kohtausten esiintymistä voidaan harventaa, kohtauksia lieventää ja niiden kesto lyhentää. Joskus kohtaukset saadaan lääkityksellä kokonaan loppumaan.

Yhteenvedon voidaan todeta, että rodun terveystilanne Suomessa, Ruotsissa ja Unkarissa ovat samantyyppisiä. Omistajien toivotaan täyttävän koiristaan, myös täysin terveistä, terveystietokaavakkeen. Näin saataisiin lisää tietoa rodun tämänhetkisestä terveystilanteesta. Kaavake löytyy Saksanseisojakerhon sivuilta.

4.3.2.1 Rodun terveystilanne Ruotsissa lonkkadivelen dysplasian osalta

v.2004 15 kuvattua: 2xC, 13 tervettä

v.2005 11 kuvattua: 5xC-E, 6 tervettä

v.2006 9 kuvattua: 4xC-E, 5 tervettä

v.2007 9 kuvattua: 1xC, 8 tervettä

v.2008 14 kuvattua: 1xC, 13 tervettä

4.3.2.2 Lonkkanivelen dysplasia ja jalostusvaatimukset Unkarissa

FCI:n suositusten mukaisesti FDB luokittelee lonkkakuvaustulokset seuraavasti:

1. Normaali ("N" erinomainen)

2. Lähes normaali ("M" hyvä)
3. Lievä dysplasia ("E" kohtalainen)
4. Keskivaikea dysplasia
5. Vaikea dysplasia

Unkarin HD-komitean sivuilta löytyi yhteensä 95 lk. unkarinvizslaa, jotka oli lonkkakuvattu.

Taulukko 18 Unkarin lonkkakuvaustulokset

	Kpl	%
yht.	95	
N	9	9.5.
M	22	23
E tai huonompi	64	67.5

Unkarin jalostusvaatimukset:

(voimassa 01/03/2002 alkaen)

1) Jokaisen koiran tulee läpäistä jalostuskatselmus, joka koostuu kahdesta osasta:

- Ulkomuotokatselmus (tenyész-szemle)

Yksityiskohtainen katselmus koiran rakenteesta. Koiran arvioi kaksi tuomaria yhtä aikaa.

- Taipumuskoe (AV)

Osat voidaan järjestää erikseen, mutta molemmat on läpäistävä hyväksytysti, jotta koira saa jalostuslupan. Kun jalostuskatselmuksen molemmat osat on suoritettu hyväksytysti, jalostuslupa (unkariksi 'Tenyesztheto') kirjataan koiran sukutauluun. Hylättyä taipumuskoea ei merkitä sukutauluun, jotta koira voi uusia kokeen rajoituksetta.

2) Yli 24 kuukautta vanhat koirat tulisi lonkkakuvatua mielellään virallisen Itsenäisen Dysplasiakomitean (FDB) hyväksymällä tavalla. Koirat, joiden lonkkakuvaustulos on erinomainen (N) – hyvä (M) – tai kohtalainen (E), saavat sukutauluunsa FDB-numeron.

3) Koiran tulee astutushetkellä olla täyttänyt 18 kuukautta.

Jos pentujen vanhemmat eivät täytä vaatimuksia, pentujen sukutaulussa tulisi olla siitä seuraava merkintä: Engedély nélkül párosítás/Korhatár alatti párosítás/Szülő nem rendelkezik az előirt minősítéssel (Jalostuskäyttö ilman lupaa/alaikäisen koiran pennutus/vanhemmilla ei jalostuslupaa)

4.4. Ulkomuoto

Tuomarit arvostelevat lyhytkarvaisia unkarinvizsloja näyttelyissä FCI:n voimassaolevan rotumääritelmän mukaisesti. Pienrotujen, ongelmana voi olla, että näyttelyissä rodun edustajia on paikalla vain yksi tai muutama, jolloin rotutyypin arvioiminen saattaa olla varsin hankalaa. Koirien koon mittaamisen vaihtelu saattaa aiheuttaa myös ongelmia näyttelytulosten hyödyntämisessä jalostuksellisesti. Suurissa näyttelyissä rotua arvostelemassa saattaa olla tuomareita sellaisista maista, joissa unkarinvizsloja on vähän tai ei lainkaan, tai rodun tuntemus on yleisesti varsin heikko. Tämä ei anna parhaita mahdollisia edellytyksiä arvostelulle. Suomessa rotujärjestön ulkomuototoimikunta perehdyttää ulkomuototuomareita pienrotujen arviointiin yhä enenevässä määrin.

Taulukko 19 Näyttelykertomuksista v. 2005-2008 poimitut negatiiviset huomautukset

Vuosi	Koira- määrä	Näyttely- -käynnit	Etukulma- -ukset	Ulkokier- -teiset etur.	Etu- -liik-	Ylä- -linja	Lan- -tio	Takakul- -mauk-	Taka-l -iikkeet	Luonne ja kehä-käytös

					keet			set		
2005	37	109	15	2	14	3	13	5	18	7
2006	37	112	12	1	12	3	15	5	14	6
2007	31	88	12	2	8	6	12	5	13	4
2008	26	68	11	2	10	3	13	2	7	5
YHT.	135	377	25	7	44	15	53	17	52	22

Pääsääntöisesti vizsloilla on Suomessa hyvä rakenne. Eniten huomautuksia on tullut niukoista etu- ja takakulmauksista, etuasentoisista lavoista, pystystä olkavarresta ja jyrkästä lantiosta. Liikkeistä on tullut huomautuksia mm. leveistä ja melovista etuliikkeistä sekä ahtaista takaliikkeistä. Kulmauksiin on kiinnitettävä huomiota, sillä niukat takakulmaukset altistavat ristisidevaurioille, joita onkin todettu muutamalla koiralla.

4.4.1 Rotumääritelmä

LYHYTKARVAINEN UNKARINVIZSLA

(RÖVIDSZÖRÜ MAGYAR VIZSLA) Alkuperämaa: Unkari

KÄYTTÖTARKOITUS: Monipuolinen ja monikäyttöinen metsästyskoira, jonka tulee toimia niin aukealla, metsässä kuin vedessäkin. Sillä tulee olla seuraavat tyypilliset ominaisuudet: erinomainen hajuaisti, kiinteä seisonta, erinomainen nouto sekä määrätietoinen ja innokas riistan seuraaminen uudessa. Se toimii yhtä lailla hankalassa maastossa kuin äärimmäisissä sääolosuhteissakin. Se on tehokas metsästyskoira, siksi paukkuarkuus, riistanpelko ja puutteellinen seisonta ja noutaminen ovat virheitä, kuten myös haluttomuus vesityöskentelyyn. Vaivattoman luonteensa ja sopeutuvuutensa ansiosta vizsla soveltuu myös asunnossa pidettäväksi.

FCI:N LUOKITUS: Ryhmä 7 kanakoirat, alaryhmä 1 mannermaisat kanakoirat; käyttökoetulos vaaditaan.

LYHYT HISTORIAOSUUS: Unkarilaisten seisojien esi-isät tulivat nykyisille asuinsijoilleen unkarilaisten paimentolaisheimojen mukana. Rodusta löytyy kirjallisia kuvauksia ja piirroksia jo 1300-luvulta. 1700-luvulta lähtien sen merkitys metsästyskoirana on tasaisesti kasvanut. Jo 1800-luvun lopulla järjestettiin Unkarissa seisovien koirien kilpailuja, joihin myös unkarinvizslat menestyksekkäästi osallistuivat. Muilla metsästyskoiraroduilla on luultavasti tuohon aikaan ollut osansa rodun kehityksessä. Määrätietoinen jalostus alkoi vuonna 1920, minkä seurauksena FCI hyväksyi lyhytkarvaisen unkarinvizslan vuonna 1936.

YLEISVAIKUTELMA: Keskikokoinen, tyylikäs ja jalo lintukoira, jolla on lyhyt sämpylänkeltainen karvapeite. Melko kevyt, kuiva ja hoikka rakenne ilmentävät kauneuden ja voiman tasapainoa.

TÄRKEITÄ MITTASUHITEITA: Rungon pituus on hieman säkäkorkeutta suurempi; rintakehän syvyys on hieman alle puolet säkäkorkeudesta; kuono-osa on hieman alle puolet pään koko pituudesta.

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: Eloisa, ystävällinen ja tasainen, helposti koulutettava. Silmiinpistävä halukkuus yhteistyöhön on yksi rodun perusominaisuuksia. Ei siedä karkeaa kohtelua; ei saa olla aggressiivinen eikä arka.

PÄÄ: Kuiva, jalo ja mittasuhteiltaan oikea.

KALLO-OSA: Kohtalaisen leveä ja hieman kaareva. Kallon keskellä on heikosti kehittynyt otsaurre, joka jatkuu kohtuullisesti kehittyneestä niskakahmasta kohti otsapengertä. Kulmakaaret ovat kohtalaisesti kehittyneet.

OTSAPENGER: Kohtalainen.

KIRSU: Leveä, hyvin kehittynyt ja väriltään tumman sävyinen ja karvapeitteen väriin sointuva; sieraimet ovat mahdollisimman suuret.

KUONO-OSA: Tylppä, ei suippo; vahvat leuat ja lihakset. Kuononselkä on suora.

HUULET: Tiiviit, eivät riippuvat.

LEUAT / HAMPAAT / PURENTA: Voimakkaat leuat, täydellinen, säännöllinen ja täysihampainen leikkaava purenta, jossa yläetuhamparivi peittää tiiviisti alaeuhampaat, ja hampaat ovat kohtisuorassa leukaluihin nähden. Hammaskaavion mukaisesti 42 tervettä hammasta.

POSKET: Vahvat ja lihaksikkaat.

SILMÄT: Hieman soikeat ja keskikokoiset. Silmäluomet ovat tiiviit, ilme eloisa ja älykäs. Silmien väri on ruskea ja sopu-soinnussa karvapeitteen värin kanssa, mahdollisimman tumma sävy on toivotuin.

KORVAT: Riippuvat, hieman taakse ja keskikorkealle kiinnittyneet. Korvalehti on ohut, posken myötäinen ja kärjestään pyöristyneen V:n muotoinen. Korvat ovat noin ¾ pään pituudesta.

KAULA: Keskipitkä ja sopusoinnussa koiran kokonaisuuteen. Niska on hyvin lihaksikas ja hieman kaareva. Kaulanahka on tiivis.

RUNKO

SÄKÄ: Erottuva ja lihaksikas.

SELKÄ: Kiinteä, lihaksikas, jäntevä ja suora. Okahaarakkeiden tulisi olla lihasten peittämät.

LANNE: Lyhyt, leveä, jäntevä, lihaksikas ja suora tai hieman kaareva. Selkä liittyy lantioon sulavasti ja tiiviisti.

LANTIO: Leveä ja riittävän pitkä, ei liian jyrkkä; hieman häntää kohti laskeva ja hyvin lihaksikas.

RINTAKEHÄ: Syvä ja leveä, eturinta on selvästi erottuva, lihaksikas ja kohtuullisesti kaartunut; rintalasta ulottuu mahdollisimman taakse. Rintalasta ja kyynärpäät ovat samalla korkeudella. Kylkiluut ovat kohtalaisen kaarevat; viimeiset kylkiluut ulottuvat hyvin taakse.

ALALINJA JA VATSA: Vatsaviiva on hieman kohoava ja kaareutuu tyylikkäästi takaosaa kohti. Vatsa on kiinteä.

HÄNTÄ: Hieman alas kiinnittynyt, tiheäkarvainen, tyvestään vahva, sen jälkeen kapeneva. Maissa, joissa typistäminen ei ole kielletty, hännästä voidaan poistaa neljännes estämään metsästysvaurioita. (Huom. Suomessa typistyskielto.) Jos häntää ei voida typistää, se ulottuu kintereisiin ja on asennoltaan joko suora tai hieman sapelimainen. Koiran liikkeessä hännän asento on vaakasuora.

RAAJAT

ETURAAJAT

YLEISVAIKUTELMA: Eturaajat ovat edestä katsottuna yhdensuuntaiset, sivusta katsottuna pystysuorat ja hyvin rungon alle sijoittuneet. Hyvä luusto ja vahvat lihakset.

LAVAT: Pitkät, viistot, litteät, taakse kiinnittyneet ja liikkeessä joustavat. Lihakset ovat vahvat ja kuivat. Hyvä lapaluun ja olkavarren välinen kulmaus.

OLKAVARRET: Lihaksikkaat ja mahdollisimman pitkät.

KYYNÄRPÄÄT: Rungonmyötäiset, mutta eivät ahtaat, eivät sisä- eivätkä ulkokierteiset. Hyvä olkavarren ja kyynärvarren välinen kulmaus.

KYYNÄRVARRET: Pitkät, suorat ja riittävän lihaksikkaat. Vahva, ei liian raskas luusto.

RANTEET: Vahvat ja tiiviit.

VÄLIKÄMMENET: Lyhyet ja vain hieman viistot.

KÄPÄLÄT: Soikeahkot. Varpaat ovat tiiviisti yhdessä, hyvin kaareutuneet ja vahvat. Kynnet ovat vahvat ja ruskeat, päkiät lujat, kestävä ja liuskeenharmaat. Käpälät ovat yhdensuuntaiset seistessä ja liikkeessä.

TAKARAAJAT

YLEISVAIKUTELMA: Takaraajat ovat takaa katsottuna suorat ja yhdensuuntaiset. Hyvät kulmaukset ja vahva luusto.

REIDET: Pitkät ja lihaksikkaat, hyvä lantion ja reisiluun välinen kulmaus.

POLVET: Hyvin kulmautuneet.

SÄÄRET: Pitkät, lihaksikkaat, jänteikkäät ja lähes yhtä pitkät kuin reidet. Hyvä säären ja välijalan välinen kulmaus.

KINTEREET: Vahvat, kuivat, jänteikkäät ja melko matalat.

VÄLIJALAT: Pystysuorat, lyhyet ja kuivat.

KÄPÄLÄT: Kuten etukäpälät.

LIIKKEET: Tyypillinen liikuntatapa on lennokka, kevyt, tyylikäs ja maatavoittava ravi. Voimakas takaraajojen työntö ja vastaava etuaskel. Maastossa laukka on väsymätöntä. Selkä on kiinteä ja ylälinja pysyy vaakasuorana. Hyvä, ryhdikäs asento. Peitsaus ei ole toivottavaa.

NAHKA: Tiiviisti pinnanmyötäinen, poimuton ja hyvin pigmentoitunut.

KARVAPEITE

KARVA: Lyhyttä ja tiheää, karhean ja kovan tuntuista, päässä ja korvissa ohuempaa, silkkisempää ja lyhyempää. Hännän alapuolella karva on hieman, mutta ei selvästi pitempää. Karvapeitteen tulee olla kauttaaltaan peittävä; vatsanaluskarvoitus on hieman vähäisempää. Ei aluskarvaa.

VÄRI: Sämpylänkeltaisen eri sävyt. Korvat voivat olla hieman tummemmat, muutoin koira on yksivärinen. Punainen, ruskehtava tai haalistunut sävy ei ole toivottava. Pieni, läpimitaltaan alle 5 cm:n kokoinen valkoinen läiskä rinnassa tai kaulassa, kuten myös valkoiset merkit varpaissa, eivät ole virheitä. Huulten ja silmäluomien väri vastaa kirsun väriä.

KOKO

SÄKÄKORKEUS: Urokset 58–64 cm, nartut 54–60 cm. On hyödytöntä lisätä säkäkorkeutta; tavoitteena on keskikokoinen koira. Tasapainoisuus ja symmetria ovat paljon tärkeämpiä kuin senttimetreinä ilmoitetut mitat.

VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen.

HYLKÄÄVÄT VIRHEET: Selvät poikkeamat rotutyypistä; selvästi heikko sukupuolileima; epätyypillinen pää; täplikäs kirsu; riippuvat huulet tai kuolaaminen; ylä-, ala- tai ristipurenta kaikkine välimuotoineen; yhden tai useamman etu- ja/tai kulmahampaan ja/tai P2-4 hampaan tai M1-2 hampaan puuttuminen. Useamman kuin kahden P1 hampaan puuttuminen, M3 puutokset jätetään huomioimatta; näkymättömissä olevat hampaat arvostellaan puuttuviksi; ylimääräiset, hammasrivin ulkopuolella olevat hampaat; kitalaki- tai huulihalkio; vaaleankeltaiset silmät, hyvin löysät silmäluomet, sisä- tai ulkokierteiset silmäluomet (entropion tai ektropion), kaksinkertaiset silmäripset (distichiasis); runsas kaulanalusnahka; takaraajojen

kannukset; selvästi virheelliset liikkeet; epätyypillinen karvapeite; tummanruskea tai kalpean keltainen väri, kirjavuus, epäyhtenäinen väri; yli 5 cm:n kokoinen valkoinen rintaläiskä, valkoiset kypälät; pigmentin puutos ihossa, silmäluomissa ja huulissa; säkäkorkeuden ylitys tai alitus yli 2 cm:llä; kaikki luonteen heikkoudet. Vihaisuus ja sairaalloiset piirteet ovat hylkääviä virheitä.

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittyntä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin.

4.4.2 Valionarvon vaatimukset Suomessa

KÄYTTÖVALIO (FIN KVA)

Tullakseen käyttövalioksi koiran on saatava kanakoirien erikoiskokeissa 3 x VOI 1 –palkinto. Palkinnoista vähintään yksi on saavutettava metsäkanalinnuilla, koetuloksessa koodi M, ja vähintään yksi peltokanalinnuilla, koetuloksessa koodi F. VOI 1 –palkintoon johtaneet ansiot koiran on osoitettava vähintään kahdessa riistatyössä sillä riistalla, jonka tunnus tulokseen liitetään. Samassa kokeessa ei voi saada molempia tunnuksia.

Koira voi saada VOI 1 –palkinnon myös muulla riistalla siten, ettei metsä- tai peltokanalinnun tunnusta merkitä. Ennen käyttövalioksi tulemistaan koiralla on oltava 2 kpl vähintään AVO 2 –tasoista koepalkintoa, joiden saavuttamiseksi riistaa on kaadettu tai pudotettu, koetuloksessa koodi P. Näiden lisäksi ennen käyttövalioksi tulemistaan koiran on saatava näyttelyn laatuarvosteluluokassa vähintään toinen palkinto (1.1.2003 jälkeen vähintään arvosana hyvä) vähintään 15 kuukauden ikäisenä. Käyttökokeen VOI 1 –palkinnot on saatava vähintään kahdelta eri tuomarilta.

MUOTOVALIO (FIN MVA)

Koiran on saatava kolme sertifikaattia näyttelyssä Suomessa kolmelta eri palkintotuomarilta. Vähintään yksi sertifikaateista on saatava yli 24 kk:n iässä. Lisäksi kanakoirakokeesta on saatava kaksi kertaa avoimen luokan 2-palkinto tai kerran avoimen luokan ensimmäinen palkinto.

4.4.3 Valionarvon vaatimukset Unkarissa

UNKARIN JUNIORIVALIO (HJCH):

- 3 juniorivoittajatitteliä Unkarin Kennelliiton (HKC) näyttelyissä vähintään kahdelta eri tuomarilta (junioriluokan ikäraja: 9–18 kuukautta)
- o 1 titteleistä tulee olla kansainvälisestä (CACIB) tai rotujärjestön näyttelystä.

UNKARIN MUOTOVALIO (HSCH):

- 6 unkarilaista sertiä HKC:n näyttelyistä vähintään kolmelta eri tuomarilta
- o 3 sertiä tulee olla kansainvälisestä (CACIB) tai rotujärjestön näyttelystä.
- o Ensimmäisen ja viimeisen sertin välillä täytyy olla vähintään 1 vuosi.

UNKARINVALIO (HCH)

- 3 unkarilaista sertiä HKC:n näyttelyistä vähintään kahdelta eri tuomarilta
- o yksi serti tulee olla kansainvälisestä (CACIB) tai rotujärjestön näyttelystä.
- o Ensimmäisen ja viimeisen sertin välillä täytyy olla vähintään 1 vuosi.
- Maasto- ja vesityökoetus, vähintään 75 prosenttia enimmäispistemäärästä.

UNKARIN ERIKOISVALIO (HGCH):

- 3 sertiä valioluokasta (valioluokan voittaja) ja

- 1 ROP

UNKARIN VETERAANIVALIO (HVCH)

- 3 sertiä veteraaniluokasta HKC:n näyttelyistä vähintään kahdelta eri tuomarilta. (Veteraaniluokka: 7-vuotiaat ja sitä vanhemmat koirat)

o yksi serti tulee olla kansainvälisestä (CACIB) tai rotujärjestön näyttelystä.

o Ensimmäisen ja viimeisen sertin välillä täytyy olla vähintään 1 vuosi.

UNKARIN KÄYTTÖVALIO (HMCH)

Mannermaiset seisojat:

- 3 CACT:a unkarilaisesta kokeesta tai 2 CACT:a ja yksi vara-CACT unkarilaisesta kokeesta;

o 1 palkinnoista on saatava pelto/vesityökokeessa tai muussa käyttökokeessa, jossa testataan kaikki seisojan metsästysominaisuudet (All-Round Trial).

5. YHTEENVETO AIEMMAN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Edeltävän JTON tarkastelujaksoon nähden Tuontikoiria on käytetty kiitettävästi jalostuksessa, mutta kannan keskinäisen sukusiitosasteen pitämiseksi matalana niiden käyttöä on suosittava myös tulevaisuudessa. Koirien luonteet on pystytty pääpiirteittäin säilyttämään rohkeina ja ystävällisinä. Positiivista on, että koekäyntimäärät ovat nousseet viimeisen viiden vuoden aikana edeltävän JTON tarkastelujaksoon nähden. Etenkin yhä useampia nuoria koiria on viety KAER-kokeisiin. Lk. unkarinvizslojen terveydestä oli vain vähän tietoa saatavilla, virallisia lonkkakuvaustuloksia lukuun ottamatta, ja lonkkakuvausmäärissä on rekisteröinteihin nähden toivomisen varaa. Jatkossa on pyrittävä entistä avoimemmin yhteistyöhön jalostustoimikunnan kanssa, jotta rodun tilanne ei heikkenisi. Vain avoimuus terveysasioissa edistää tervettä jalostusta.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA STRATEGIAT

6.1 Visio

Saksanseisojakerho ry:n alaiset rodut toimivat valtaosaltaan edelleen alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan, poikkeuksena muutama Suomessa nuori rotu. Rotujärjestön tavoitteena on säilyttää rodut metsästyskäyttökoirina, pyrkiä edistämään käyttökoetoimintaa, kehittää koirien koulutusta yhdessä alueyhdistysten kanssa sekä tiedottaa jäsenistöään käyttökoirien jalostukseen ja metsästyskäyttöön liittyvissä asioissa.

Uhkana ovat metsästyskäyttökoirien jalostukseen sitoutumattomat kasvattajat, jotka eivät kunnioita rotujärjestön tavoitteita ja rodun alkuperäistä käyttötarkoitusta kasvatustoiminnassaan.

6.2 Rodun tavoitteet

Lyhytkarvainen unkarinvizsla pyritään jalostuksella pitämään elinvoimaisena ja terveenä, rotumääritelmän mukaisena metsästyskoirarotuna. Jalostukseen käytettävien koirien tulee olla terveitä, lonkkakuvattuja sekä koirilla tulisi olla myös näyttöä metsästysominaisuuksista. Paras näyttö metsästysominaisuuksista on palkinto KAER-kokeesta. Jotta saataisiin vielä kokonaisvaltaisempi kuva unkarinvizslan lonkkatilanteesta, tulee kuvattavien koirien määrää pyrkiä lisäämään entuudestaan ja kasvattajien

kannustaa omien kasvattiensa omistajia kuvauttamaan koiransa lonkat.

Kasvattajien tulee kiinnittää myös enemmän huomiota käytettyihin yhdistelmiin, jotta kanta Suomessa säilyisi geneettiseltä pohjaltaan mahdollisimman monipuolisena. Tavoitteena on toteuttaa terveystietojen päivittämiseksi.

Rekisteröintimäärän kasvaessa (taulukko 1) tavoitteena on rodun tunnettavuuden ja rodun harrastajien yhteistoiminnan lisääminen, mikä antaa hyvän työkalun rodun alkuperäisten käyttöominaisuuksien ylläpitämiselle ja edistämiseksi. KAER-kokeet (taulukko 11) toimivat hyvänä mittarina näitä ominaisuuksia tarkasteltaessa. Luonne on säilytettävä edelleenkin avoimena ja ystävällisenä. Huomattavan aran tai aggressiivisen koiran jalostuskäyttöä tulee välttää. Pennun ottajia on riittävässä määrin informoitava rodulle tyypillisistä luonteenpiirteistä sekä käyttötarkoituksesta. Rodulle on tyypillistä voimakas leimautuminen yhteen ihmiseen/perheeseen. Tästä johtuen luonteen heikoudeksi ei tule luokitella ns. tervettä pidättyväisyyttä vieraita, lauman ulkopuolisia ihmisiä kohtaan. Ulkomuodon arvioinnissa tulee ottaa huomioon rotumääritelmän mukainen, oikeanlainen rakenne ja tyyppi.

6.3 Rodun strategia

Jalostuksessa lyhytkarvainen unkarinvizsla huomioidaan kokonaisuutena, mitään yksittäistä ominaisuutta painottamatta. Jalostuksessa pyritään käyttämään terveitä, luonteeltaan oikeanlaisia ja rotumääritelmän mukaisia yksilöitä, joilla olisi tuloksia niin näyttelyistä kuin rodunomaisista käyttökokeista. Tavoitteena pidetään geenipohjan laajentamista ja rodun yksilöiden monipuolisempaa käyttämistä jalostuksessa. Sukusiitosaste ei suositusten mukaan saisi ylittää 6,25%, kun laskennassa käytetään 5 sukupolvea. Rodun kehityksen kannalta on kuitenkin edullista käyttää olevassa olevaa kantaa mahdollisimman laajasti ja monipuolisesti. Tärkeää on tiedottaa avoimesti rodussa ja sen tilassa tapahtuvista muutoksista. Rotujärjestön kautta tapahtuva lonkkakuvaustilastojen tarkkaileminen ja eri urosten ja narttujen jälkeläisten lonkkatulosten huomiointi toimivat hyvinä välineinä jalostusvalintoja tehtäessä. Muiden sairauksien ja vikojen ollessa kyseessä saadaan tietoa kasvattajilta ja koirien omistajilta, ja tarvittaessa niistä voidaan tiedottaa mm. Saksanseisojakerhon välityksellä. Tämä kuitenkin edellyttää aikaisempaa enemmän avoimuutta kasvattajilta. Tulevaisuudessa tulee varoa sitä, ettei rodun suosio uhkaa rodulle ominaisten, hyvien ominaisuuksien säilymistä. Nykyään syntyy paljon vizsloja, jotka eivät pääse toteuttamaan luontaisia metsästystaipumuksiaan. Jos rotua jalostetaan sukupolvesta toiseen käyttöominaisuuksia huomioimatta, vuosien määrätietoisien jalostuksen tulos ja rodun hienot metsästysominaisuudet ovat vaarassa. Tämän vuoksi tarvitaan järjestelmällistä ja koirien käyttöominaisuuksiin painottuvaa jalostuksen tavoiteohjelmaa.

Rodulla on HD-raja-arvo C PEVISAssa, sillä lyhytkarvainen unkarinvizsla on käyttökoirarotu, jonka alkuperäiselle metsästyskäytölle tai muulle harrastuskäytölle terveet lonkat ovat erittäin tärkeitä. Koskaan ei voi kuitenkaan olla korostamatta liikaa kasvattajien vastuuta. Kasvattajille on annettava mahdollisuus tehdä valintoja eri koirien välillä, jalostuskoirien laatuvaatimuksista kuitenkin tinkimättä.

Tärkeintä tämän hetkessä lyhytkarvaisen unkarinvizslan jalostuksessa on huomioida kannan geneettinen rakenne ja välttää yksittäisen koiran liiallista jalostuskäyttöä. Sukusiitosprosentti ei saisi ylittää 6,25%, eikä yksittäisen koiran jälkeläismäärä ei saisi ylittää yli 21 pentua eli noin kolmea pentuetta (taulukot 5 ja 6). Lisäksi on tärkeää kannustaa kasvattajia ja koiranomistajia ilmoittamaan avoimesti koiriensa terveyttä koskevista mahdollisista ongelmista kasvattajalle ja rotujärjestön jalostustoimikunnalle.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet

Taulukko 20 Swot-analyysi

Vahvuudet - rodusta kiinnostuneita aktiivisia, metsästäjiä on jo useita - rodun harrastajilla on tiedon- ja oppimisen halua - tiedonhaluisille informaation saanti helppoa avoimen tietokannan johdosta - ulkomainen yhteistyö lisääntymässä - koekäynnit lisääntyneet - koepalkittujen määrä kasvussa rodun alkuaikoihin verrattuna	Heikkoudet - rodun harrastus on ollut Suomessa pienimuotoista ja yhteistyö aktiiviharrastajien kanssa vähäistä, avoimuus puuttunut - kokeissa käynti on ollut pienimuotoista aikaisempina vuosina - yhteydenpito kasvattajien keskuudessa ollut vähäistä - tiedon jakaminen rodusta kiinnostuneille ollut vähäistä - pieni jalostusmateriaali - terveystilastoissa puutteita - Rodun harrastajapiirien näkökantaerot syövät resursseja.
Mahdollisuudet - aktiivisten harrastajien määrä kasvussa - uutta jalostusmateriaalia tuotu maahan ja tuodaan edelleen - uutta tietoa jalostuksesta saatavilla runsaasti - metsästäjät ovat alkaneet kiinnostua rodusta laajemmin	Uhat - pentuja myydään koteihin, joissa koiran alkuperäistä käyttötarkoitusta ei toteuteta - kapea-alainen jalostusmateriaali aiheuttaa ongelmia - rodun lisääntyvä suosio ja kasvava pentukysyntä lisää rodun varsinaisista käyttöominaisuuksista piittaamattomien kasvattajien määrää - yhteistyö kasvattajien keskuudessa jatkuu vähäisenä - muiden harrastusten kuin rodunomaisen käytön lisääntyminen voi mahdollisesti johtaa pitkällä aikavälillä metsästyskoira-rodun muuttumiseen seurakoiraksi

6.5 Varautuminen ongelmiin

Taulukko 21 Riskikartoitus

Riski	Syy	Varautuminen	Miten vältetään	Toteutuessaan merkitsee
Pentukysyntä romahtaa	Rodun terveys heikkenee, metsästysominaisuuksien vähäinen näyttö. Ro-	Edistetään rodun tunnettuutta osallistamalla KAER-kokeisiin. Toteutetaan	Käytetään jalostukseen terveistä linjoista olevia terveitä ja testattuja yksilöitä.	Jalostus vaikeutuu kysynnän puuttuessa

	dun imago.	terveyskysely.	Kasvattajien tulee aktivoida pentujen ostajia myös julkisiin käyttöominaisuuksien esittämiseen.	
Käyttöominaisuudet heikkenevät	Jalostukseen käytettyjen koirien käyttöominaisuuksia ei testata tarpeeksi, ulkomuotopainotteinen jalostus, rodulle epätyypillisten harrastusmuotojen lisääntyminen.	Kannustetaan pennunostajia ja kasvattajia osallistumaan KAER-kokeisiin, koulutus, valistus. Kriittiset jalostusvalinnat sekä nartun että uroksen omistajilta. Metsästysominaisuuksien analysointi.	Tiedotus ja koulutus, myönteinen julkisuus rodunomaiselle käytölle.	Rodun alkuperäinen rodunomainen käyttö ja käyttöominaisuudet kaatoavat ja rotu muuttuu seura- ja näyttelykoiraksi.
Terveys heikkenee	Kapea geneettinen pohja, huonot yhdistelmät, matadorien käyttö jalostuksessa, jalostukseen käytettäviä koiria ei testata. Puutteellisesti kirjatut terveystiedot.	Kerätään tietoa koirien terveydestä ja tiedotetaan kasvattajia. Aktiivinen yhteistyö kasvattajien ja jalostustoimikunnan välillä. Terveyskysely.	Suositaan tuonteja ja keinosiemeniä tuontispermallisilla*, kannustetaan kasvattajia hyödyntämään jalostustoimikunnan palveluita ja kokemusta.	Jalostus vaikeutuu ja kysyntä laskee, rotu ei enää sovellu alkuperäiseen käyttöönsä.

*Keinosiemennys huonon luonteen tai astumishaluttomuuden vuoksi ei kuitenkaan ole hyväksyttävää.

6.6 Toimintasuunnitelma JTO:n toteuttamiseksi

Seurataan lyhytkarvaisen unkarinvizslan lonkkakuvaustilastoja sekä muita terveystietoja Saksanseisojakerhon julkaisemien tutkimustulosten avulla. Kasvattajien tulee harkita tarkasti tekemiään jalostusvalintoja ja suosia terveitä A- ja B-lonkkaisia koiria. Kasvattajien kautta myös pennunostajia voidaan kannustaa lonkkakuvauttamaan koiransa. Jalostusvalintoja tehtäessä kannustetaan yhteistyöhön Saksanseisojakerhon jalostustoimikunnan kanssa. Kannustetaan kotimaisia kasvattajia käyttämään käyttökokeissa palkittuja, terveitä ja hyväluonteisia yksilöitä sekä rohkaistaan käyttämään ulkomaisia jalostusvaatimukset täyttäviä uroksia. Jalostusvalintoja tehdessä tulee huomioida myös Suomen vizslojen sukulaissuhteet, jotta kanta pystytään pitämään geneettisesti riittävän laajana. Kasvattajien ja omistajien ilmoittamia koiriensä terveystietoja tilastoidaan ja julkaistaan vuosikirjassa.

Seurataan Saksanseisojakerhon tietokannassa ja vuosikirjassa julkaisemia lyhytkarvaisen unkarinvizslan näyttely- ja koetuloksia. Entistä aktiivisemmän toiminnan lisäämiseksi pyritään ylläpitämään ja edistämään rodun harrastajien yhteishenkeä mm. tapaamisilla erikoisnäyttelyn yhteydessä, Saksanseisojakerhon vuosikokouksen yhteydessä pidettävän roturyhmäkokouksen ja muiden vapaamuotoisten

tapaamisten avulla. Levitetään tietoutta koiran koulutuksesta ja kokeisiin osallistumisesta.

7. TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISEN SEURANTA

Lk. unkarinvizslan terveystilannetta, koetuloksia sekä rodun kannan kehittymistä seurataan Saksanseisoja-lehdessä sekä kerhon internetsivuilla. Koe- ja näyttelykertomuksista seurataan jatkuvasti, ja mikäli huomautettavaa ilmenee, asiasta tiedotetaan. Rodun kokonaistilanteesta raportoidaan vuosittain rotujärjestön puitteissa. Koe ja näyttelykertomukset julkaistaan Saksanseisojakerhon tietokannassa ja mikäli ongelmia esiintyy, näihin puututaan tiedottamalla asiasta. Toteutetaan lyhytkarvaisten unkarinvizslojen osalta terveystarkastus. Terveystarkastuksen tuloksia julkaistaan vuosittain vuosikirjassa tilastomuodossa.

Populaation kokonaistila ja rakenne: seurataan jälkeläismäärä/yksilö. Seurataan tuontikoirien ja tuontispermakeinosiemennysten määrää. Seurataan jalostuksen tavoiteohjelman toteutumista ja kasvattajien sitoutumista ohjelmaan. Raportoidaan tilanteesta vuosittain rotujärjestön puitteissa. Tiedotetaan tilanteesta jalostustoimikunnalle.

Käyttöominaisuudet:

Jalostukseen käytettävät yksilöt tulee testata KAER-kokeessa. Pelkkä näyttelytulos ei ole edellytys koiran jalostuskäytölle. Tavoitteena on saada lisää metsästäviä, vastuunsa tuntevia ja tavoitteellisia kasvattajia mukaan harrastustoimintaan.

Seurataan KAER-kokeeseen osallistuneiden koirien määrää. Laaditaan yhteenveto kokeissa käytettyjen koirien ominaisuuksista. Kokeisiin osallistuneiden koirien tulokset ja koekertomukset julkaistaan Saksanseisojakerhon tietokannassa ja vuosikirjassa.

Luonne:

Jalostukseen käytettävät yksilöt testattava näyttelyssä vähintään avoimessa luokassa tai Junkkarin ulkomuotokatselmuksessa ja KAER-kokeessa. Jalostukseen ei tulisi käyttää koiria, joiden luonteessa on ollut useamman kerran huomauttamista arkuuden tai aggressiivisuuden vuoksi. Jalostustoimikunta seuraa tilannetta.

Ulkomuoto:

Jalostukseen käytetyt koirat ovat saaneet näyttelyssä avoimessa tai käyttöluokassa tai Junkkarin ulkomuotokatselmuksessa vähintään maininnan ”hyvä”, joka ei ole tullut huonosta luonteesta johtuen. Näyttelyihin osallistuneiden koirien tulokset ja arvostelut julkaistaan Saksanseisojakerhon tietokannassa ja vuosikirjassa. Seurataan rakenteen terveystilannetta ja rodunomaisuutta sekä puututaan mahdollisesti ilmeneviin ongelmiin tiedotuksella. Jalostustoimikunta seuraa tilannetta.

Terveys:

Terveystietojen osalta pyritään aikaisempaa enemmän avoimuuteen rotua harrastavien keskuudessa. Jalostuksessa suositaan tervelonkkaisia (A, B) koiria, kahta sairasonkkaisista (C) koiraa ei suositella yhdistettävän. Vizslojen jalostuskäyttö edellyttää yhdistelmän molempien vanhempien lonkkakuvausta. Kasvattajan tulee huolehtia ennen uusinta-astutusta, että koiran jälkeläisiltä löytyy näyttöä terveystutkimuksista.

Rotujärjestön jalostustoimikunta kerää koirien terveystilannetta koskevaa tietoa ja tiedottaa siitä kasvattajille.

Seurataan tiedottamisen toteutumista. Seurataan lonkkakuvattujen koirien määrää ja laatua. Jalostustoimikunta seuraa tilannetta.

Populaation kokonaistila ja rakenne: tavoitteena on, että jälkeläismäärä/yksilö on 10–12 prosenttia viiden edeltävän vuoden aikana syntyneistä pennuista, kuitenkin enintään 21 jälkeläistä. Syntyneiden pentueitten sukusiitosprosentti on enintään 6,25 prosenttia (serkusparitus). Poikkeuksista tulee neuvotella jalostustoimikunnan kanssa. Seurataan matadorilinjaisten koirien jalostuskäyttöä ja kannustetaan tuonteihin. Pyritään laajentamaan geenipohjaa tuontikoirien tai -sperman avulla. Tuontikoirien yhdistäminen pelkästään nykyiseen kantaamme ei yksin riitä, mutta jos lähivuosina tuontikoiria yhdistetään erityisesti keskenään, saamme muutamassa vuodessa käyttöömmme enemmän uutta jalostusmateriaalia. Jalostustoimikunta seuraa vuosittain pentueiden lähisukulaisuussuhteita.

8. LÄHDELUETTELO

Kirjalliset lähteet

- Eskelinen, Esa 2004. *Polven ristisiteen repeämä*. Apexin nettiklinikka.
- Fossum ym. 2002. *Small Animal Surgery*. 2nd edition, Mosby.
- Füzesiné Szegvári, Zsuzsa 1997. *About the Hungarian Vizsla*. Kutya. (eng. Ingeborg S. Horvath)
- Füzesiné Szegvári, Zsuzsa. *Judging system for vizsla competitions in Hungary*.
- Füzesiné Szegvári, Zsuzsa. *The personality of the Hungarian Vizsla*.
- Koskentalo, Helena 2003. *Parempaan pentutulokseen*. Gummerus.
- Lappalainen A. *Koiran Lonkkanivelen kasvuhäiriö*. Suomen Kennelliiton julkaisuja
- Menna N. *Koiran epilepsia*. Suomen Kennelliiton julkaisuja.
- Mäki, Katariina & Ekman Tarja. *Terveempien koirarotujen puolesta - sukusiitosdepressiota ja matadorijalostusta vastaan*.
- Paatsama, Saki. 1991. *Suuri Suomalainen Koirakirja*. Otava.
- Peltonen, Martti 1999. *Arvoisa kasvattaja –tiedote*. Saksanseisojakerho ry.
- Peltonen, Martti 2006. *Sikaripunkin esiintyminen*. Kirjallinen tiedonanto. Saksanseisojakerho ry
- Rouhiainen, Jukka 2005. *Seisojan tavoiteltava luonne*. Kirjallinen tiedonanto 13.01.2005
- Saksanseisojakerho ry. *Jalostuskoirien laatuvaatimukset*.
- Saksanseisojakerho ry. Vuosikirja 1999.
- Saksanseisojakerho ry. Vuosikirja 2000.
- Saksanseisojakerho ry. Vuosikirja 2001.
- Saksanseisojakerho ry. Vuosikirja 2002.
- Saksanseisojakerho ry. Vuosikirja 2003.
- Saksanseisojakerho ry. Vuosikirja 2004.
- Saksanseisojakerho ry. Vuosikirjat 2005-2009
- Sundgren, Per-Erik 1993. *Lemmikkieläinten jalostus*. Suomen Kennelliitto.
- Svenska Vorstehklubben. *Avelsstrategi för korthårig vizsla*.
- Tammivuori, Hannele. *Lyhytkarvainen unkarinvizsla*. Saksanseisojakerho ry.

Elektroniset lähteet

- <http://jalostus.kennelliitto.fi>
- <http://www.kennelliitto.fi>
- http://user.sgic.fi/~laelas/art_luettelo.htm
- <http://www.fdb.hu>
- <http://www.saksanseisojakerho.fi/html/tietokannat.htm>

<http://www.saunalahti.fi/samans/SHS/sairaudet/hernia.html>
<http://www.thepetcenter.com/xra/ocd.html>
<http://www.kolumbus.fi/suomen.partacolliet/artikkeli3.htm>

Järjestö- ja henkilölähteet

Ahlskog, Maria. Rodun harrastaja. Kirjallinen tiedonanto.
Ficsura, Anna & Benczik, Judith. Kasvattaja, Unkari.
Reijerink, Marcel. Kasvattaja, Alankomaat. Kirjallinen tiedonanto.
Svenska Vorstehklubben
Vähäkoski, Päivi. Rodun harrastaja. Kirjallinen tiedonanto.
Füzesi Zsuzsa. Kasvattaja, Unkari.

Liite 1

Jalostustoimikunnan työ

Toimikunta pyrkii työssään ehdottomaan puolueettomuuteen ja noudattaa SKL-FKK:n ja Saksanseisojakerho ry:n yleisiä toimintaperiaatteita. Toimikunta vastaa sille esitettyihin kirjallisiin tiedusteluihin, jotka on tehty riittävän ajoissa, mieluiten kahta kuukautta ennen odotettua kiimaa. Toimikunnan päätös koskee vain sitä astutuskertaa johon tiedustelu kohdistuu.

Toimikunta tehdessään siitosyhdistelmäehdotuksen edellyttää kasvattajalta, että

- kasvattaja on saksanseisojakerhon jäsen
- kasvattaja on tehnyt SKL-FKK:n kasvattajasitoumuksen, kun yhdistelmä toteutuu,
- kasvattaja huolehtii pentujen ilmoittamisesta Junkkari-kilpailuun, joka on nuorten koirien perinnöllisten ominaisuuksien ja ulkomuodon katselmustilaisuus.
- kasvattaja pyrkii sijoittamaan pennut rodunomaiseen käyttöön

Jalostusyhdistelmässä voivat uroksen ja vastaavasti nartun näyttely- ja koetulokset ym. jossain määrin korvata toisen osapuolen puuttuvia tuloksia. Liian läheistä sukusiitosta vältetään FCI:n suosituksen mukaisesti.

Jalostustoimikunnan tulee pyrkiä seuraamaan muidenkin kuin edellä mainittujen sairauksien ja vikojen esiintymistä rodussa ja tarvittaessa ryhtyä niiden vaatimiin toimenpiteisiin. Narttua saa käyttää siitokseen, kun se on parituksen aikaan ylittänyt 18 kk iän. Rotu on hitaasti kehittyvä, eikä ole suotavaa sen käyttäminen jalostukseen liian nuorena.

Liite 2

Jalostusrekisterivaatimukset

Jalostusrekisteriin hyväksymisen ehtona on vähintään AVO 2 palkinto KAER kokeessa nartuilla, AVO 1 palkinto uroksilla sekä laatuarvostelupalkinto koiranäyttelystä, vähintään 1 x AVO tai KÄY EH tai kahdelta tuomarilta 2 x AVO tai KÄY H, kuitenkin niin, ettei palkintosijan aleneminen johdu koiran luonteesta. Lisäksi koiran lonkkakuvaustulos täytyy olla A tai B, ja koiran tulee täyttää muut rotukohtaiset PEVISA määräykset.

Jalostusrekisteriin ilmoitettavan koiran omistajalta vaaditaan lisäksi kirjallinen vakuutus siitä, että:

- koiralla ei ole ollut leikkausta vaativia olka- ja kyynärnivelen vikoja
- koiralta ei ole leikkauksella korjattu silmäluomen kiertymiä
- koiralla ei ole hammaspuutoksia tai jos on, niin mitä?
- koiralla ei ole ollut epileptistyyppisiä kohtauksia

Omistaja vahvistaa allekirjoituksellaan jalostusrekisterikaavakkeessa antamansa tiedot.